

W E S T N I S K I

Letnik XIX.

Celovec, petek, 23. oktober 1964

Štev. 43 (1159)

V politiki je sicer vedno treba računati s presenečenji, toda prejšnji teden je bil na »senzacionalnih« dogodbah tako bogat, da jih gotovo nihče ne bi mogel predvideti. Poleg drugih dogodkov, ki so privlačevali zanimanje mednarodne javnosti — kot primer olimpijske igre v Tokiu ali polet treh sovjetskih astronautov v prvem »kozmosu« okoli Zemlje — so se skoraj istočasno zgodile tri stvari, ki so takoj pritegnile največje zanimanje širom po svetu: pri parlamentarnih volitvah v Angliji je zmagala laburistična stranka in napravila konec trinajstletni konservativni vladavini; medtem ko so bili iz Anglije znani komaj prvi rezultati, je iz Moskve prišla vest o odstopu Hruščova; že naslednjega dne pa je svetovna javnost zvedela o prvi atomski eksploziji na Kitajskem.

Sovpadanje teh dogodkov je gotovo le slučajno, dejstvo pa je, da bo vsak izmed njih

Teden velikih sprememb

v določeni meri vplival na nadaljnji razvoj mednarodne politike. To toliko bolj, ker so omenjeni dogodki konec konca vendar tudi med seboj povezani. Že samo dejstvo, da je britanska vlada prešla v roke laburistov, odpira razne perspektive tudi v zvezi z ostalimi dogodki. Znano namreč je, da britanski laburisti niso le mnogo bolj odločni kot konservativci v zahtevi po splošni prepovedi jedrskega orožja, marveč se zavzemajo tudi za nadaljnjo poglobitev odnosov med Vzhodom in Zahodom; poleg tega pa so laburisti — v razliko od konservativcev — tudi med tistimi, ki zagovarjajo sprejem LR Kitajske v OZN. Po vsem tem je pričakovati, da bo po zmagi laburistov v teh vprašanjih, prišlo do nekaterih sprememb, ki bodo več ali manj vplivale na bodoči razvoj ne le konkretno v navedenih primerih, marveč v svetovni politiki sploh.

Do gotove mere pa bi določeno povezavo lahko izkristalizirali tudi med odstopom Hruščova in eksplozijo kitajske atomske bombe. Uradno je bilo sicer sporočeno, da je Hruščov odstopil »zaradi starosti in slabega zdravja«, vendar se s tem argumentom nihče noče prav zadovoljiti — niti ne na Vzhodu, še toliko manj pa na Zahodu. Tako eni kot drugi so prepričani, da je treba prave vzroke iskati drugje. Omenjajo se najrazličnejše možnosti, med katerimi najbolj pogosto navajajo sovjetsko-kitajsko nesoglasje v pogledu na mednarodno komunistično gibanje. V to smer seveda nehoti zavajajo dejstva, da je kitajska atomska bomba eksplodirala neposredno po odstopu Hruščova, čeprav so eksplozijo splošno pričakovali že dva tedna prej. Na drugi strani pa daje misliti, da je hkrati s Hruščovom odstopil tudi njegov zet Adžubej, doslej glavni urednik vladnega sovjetskega lista Izvestije, kateri je letos poleti »izgladil« Hruščovu pot za obiske v Zahodni Nemčiji, predviden za prihodnjo pomlad.

Dogodke, ki so se zvrstili prejšnji teden, ves svetovni tisk živahno komentira in se spušča v najrazličnejše domneve — tako o vzrokih, ki so jih sprožili, kakor tudi o posledicah, ki jih bodo imeli. Ker možnosti laburistične zmage v Angliji že prej nihče ni izključeval in je bila tudi kitajska atomska bomba le še vprašanje časa, se ugibanja razumljivo koncentrirajo najbolj na vprašanje, kakšen vpliv bodo imele spremembe v sovjetskem vodstvu. Ravno tukaj pa je stvar najbolj zamotana in je v računu toliko neznanek, da si doslej še nihče ne upa napraviti zaključka. Novi voditelji Sovjetske zveze so sicer napovedali, da se sovjetska politika miroljubne koeksistence ne bo spremenila, vendar so bila tozadevna zagotovila preveč splošna in bo šele nadaljnji razvoj pokazal, v čem je bistvo sedanjih sprememb.

Zato prevladuje trenutno na svetovni politični pozornici določena negotovost, ki je imela svoj odraz tudi na sedežu OZN, kjer je prevladalo mnenje, da bi zaradi novih elementov v mednarodnem položaju kazalo za 10. november predvideni začetek letošnjega zasedanja Generalne skupščine preložiti za nekaj tednov. Na to odločitev pa niso vplivale le spremembe v Sovjetski zvezi, marveč tudi laburistična zmaga v Angliji in eksplozija kitajske atomske bombe, torej spet vsi trije dogodki prejšnjega tedna skupaj.

V ospredju mednarodnega zanimanja: Spremembe v vodstvu Sovjetske zveze

Prejšnji teden je bil bogat na dogodkih, ki so pritegnili v svetu najširše zanimanje. Največja »senzacija« tedna pa je bila nedvomno vest iz Moskve, da je dosedanji predsednik sovjetske vlade in prvi sekretar KP Sovjetske zveze Nikita Hruščov odstopil, njegovi funkciji pa sta prevzela Aleksej Kosigin in kot novi predsednik vlade ozioroma Leonid Brežnjev kot prvi sekretar CK Komunistične partije Sovjetske zveze. Ker so prišle spremembe v sovjetskem vodstvu popolnoma nepričakovano, so v mednarodni javnosti razumljivo sprožile splošno ugibanje o vzrokih, hkrati pa tudi o posledicah, ki jih bodo imele za bodoči razvoj.

Uradno je bilo sporočeno, da je Hruščov odstopil »zaradi visoke starosti in zdravstvenega stanja«. Toda s tako utemeljivostjo se javnost ni prav zadovoljila in prevladuje v svetu mnenje, da so morali biti v ozadju povsem drugačni vzroki. Nekateri trdijo, da je bil odstop Hruščova v prvi vrsti posledica očitkov, ki so jih baje izrekli na račun njegove politike drugi člani sovjetskega vodstva. V tej zvezi očitajo Hruščovu kult osebnosti in samovoljo pri vodenju in odločanju, hkrati pa tudi napake, ki naj bi jih bil s samovoljo zakrivil v gospodarski politiki.

Vsekakor pravi vzroki doslej še niso bili povsem razjasnjeni in po vsej verjetnosti tudi nikdar ne bodo. Zato se mednarodna javnost bolj bavi z vprašanjem, kakšne posledice je treba pričakovati oziroma s kakšnimi spremembami je treba računati v po-

litiki novega vodstva. Tudi tozadevno je ostalo precej nejasnosti, čeprav so novi voditelji poudarili, da se bo Sovjetska zveza tudi v bodoče prizadevala za politiko miroljubnega sožitja z vsemi državami. Novi sekretar KP Brežnjev je svoja načela izpovedal v govoru, ki ga je imel ob sprejemu sovjetskih kozmonavtov. Dejal je, da so nemajna osnova sovjetske zunanje politike leninska načela miroljubnega sožitja z državami z različno družbeno ureditvijo, dalje nenehen boj za krepitev miru, za prijateljsvo in sodelovanje med narodi ter boj za nadaljnje zmanjšanje mednarodne napetosti.

V bistvu se te izjave ujemajo z načeli, ki jih je doslej zastopal Hruščov. Kljub temu pa so spremembe v Moskvi povzročile splošno presenečenje, ki je postavilo v senco vse druge dogodke v svetu.

V Veliki Britaniji po 13 letih spet laburisti na vladi

Takorekoč na predvečer dveh velikih dogodkov na Vzhodu, tik preden je prodrla v svet vest tako o spremembah v sovjetskem političnem in vladnem vodstvu kot o eksploziji prve atomske bombe na Kitajskem, je odbila ura britanski konservativni vladi. Večina volivcev se je pri volitvah v četrtek minulega tedna izrekla za laburiste, ki so po 13 letih spet zamenjali konservativce v britanski vladi.

Pri volitvah, za katere so postavile kandidate štiri stranke, so dobili laburisti 44,2% glasov in 317 poslancev, medtem ko so dobili konservativci le 43,5% glasov in 304 poslance. S tem izidom so laburisti pridobili 56 poslanskih mest, konservativci pa so jih isto število izgubili. V tej ozki razliki igrajo liberalci s svojimi 9 poslanci v Spodnjem domu važno vlogo »jezička na tehtnici«. Oni so pri volitvah pridobili dva poslance, medtem ko je skupina neodvisnih pri teh volitvah docela pogorela.

Kitajska se je uvrstila med atomske sile

Prejšnji teden, kratko po odstopu predsednika sovjetske vlade Hruščova, je mednarodno javnost vznemirila nova vest: na Kitajskem je eksplodirala prva atomska bomba. S tem se je v vrsto držav, ki razpolagajo z atomskim orožjem, vključila tudi LR Kitajska; postala je »atomska sila«, kar nedvomno pomeni, da jo bodo morali v bodoče tudi kot tako upoštevati.

Vest o atomski eksploziji na Kitajskem je sprožila živahno razpravljanje in ugibanje o tem, kakšne posledice bo lahko imelo dejstvo, da ima Kitajska lastno atomsko bombo. Tukaj namreč ne gre le za eksplozijo kot tako, ki jo vsi enako odločno obsojajo, marveč predvsem za vprašanje, kaj je hotela in kaj bo dosegla Kitajska s tem, da se je vključila med atomske sile. Znano je, da se LR Kitajska že dolga leta brez pravega uspeha prizadeva za sprejem v OZN; vsi poskusi so se zlomili ob nasprotovanju Amerike in njenih pristašev, kar je privedlo do absurdnega položaja, da je ena največjih držav sveta z največjim številom prebivalstva praktično izključena od sodelovanja pri reševanju velikih mednarodnih problemov. Torej ni izključeno, da si je hotela Kitajska z lastno atomsko bombo »izsiliti« vstop v krog tistih držav, ki v okviru svetovne organizacije sodelujejo pri

Vodja laburistov, 48-letni Harold Wilson, je medtem že sestavil novo vlado, ki šteje 23 članov in v kateri so tudi tri ženske. Kakor kaže, je v vladi levo krilo stranke po ministrih Franku Cousins, Barbari Castle in Douglasu Jayju zelo močno zastopano. Jay, ki je prevzel ministrstvo za trgovino, velja za odločnega nasprotnika EGS. Zunanji minister je postal Gordon Walker, ki je glede zunanje politike laburistične vlade izjavil, da nova vlada potrjuje angleško-ameriško zvezo. V ponedeljek bo Walker obiskal svojega ameriškega kolega Ruska.

Laburistična vlada v Veliki Britaniji nikakor ni v zavirljivem položaju. Njena večina znaša le 4 poslance, kot so skupno močni konservativci in liberalci. Gospodarski položaj, zlasti pa položaj Pfunda nikakor ni na trdnih nogah, na vrata vlade pa trka grožnja pristaniških delavcev s stavko. V takem položaju se bo v torek pričela razprava v Spodnjem domu.

V PRIHODNIH MESECIH NA DUNAJU:

Nacistični vojni zločinci pred sodiščem

Medtem ko se je v Zahodni Nemčiji letos odvijala cela vrsta procesov proti nacističnim vojnim zločincem, je v Avstriji na tem področju vladalo splošno »premirje«, čeprav je tudi v naši državi še precej ljudi, katerih roke so omadeževane s krvjo nedolžnih žrtev nacističnega nasilja. Vendar pa so pristojna sodišča čas izkoristila in brala dokazno gradivo za procese, katerih prvi se bo začel prihodnji mesec na Dunaju.

Na zatožni klopi se bo znašel bivši esesovec in vojni zločinec Franz Nowak, eden ožjih sodelavcev krvnika Eichmanna. Nowak, katerega so aretirali v začetku leta 1961, je obtožen, da je sodeloval pri deportiranju in pobijanju 400.000 madžarskih Židov. Računajo, da bo proces trajal mesec dni. Nato pa se bo začela obravnava proti bivšemu esesovskemu oficirju Erichu Rajakovcu, katerega so zaprli lani. Rajakovic se bo moral v prvi vrsti zagovarjati zaradi umora 1000 nizozemskih Židov. Končno pa je za začetek prihodnjega leta predviden še proces proti bivšemu belgijskemu esesovskemu oficirju Robertu Verbelenu, katerega je belgijsko sodišče že leta 1947 v odsotnosti obsodilo na smrt. Ta vojni zločinec je po vojni živel na Dunaju, kjer so ga aretirali leta 1962.

Pri vseh treh obtožnicah gre za ljudi, ki so bili na vodilnih položajih nacističnega zločinskega aparata in jih obtožnica dolži množičnih umorov. Pričakovati je, da bo temu primerna tudi razsodba sodišča.

Ob Dnevu združenih narodov ...

Jutri bo svet praznoval Dan združenih narodov, dan, ko je bila leta 1945 v San Francisku proglašena Listina združenih narodov in s tem ustanovljena OZN, da »obvaruje bodoče generacije pred šibo vojne«.

Od tega je minilo 19 let. Sleherno leto je bilo priča uspešnosti mednarodnega sodelovanja. »Odslej si ni mogoče več zamišljati sveta, v katerem ne bi bilo OZN,« pravi v svoji poslanici generalni sekretar U T a n t in nadaljuje: »Ko začnemo leto, ki ga je Generalna skupščina razglasila kot leto mednarodnega sodelovanja, ponovno izjavljamo, da smo trdno odločeni, razširiti duha tega sodelovanja na vsa področja in se pri tem združiti da bi dosegli svoje skupne cilje«.

Sedanji predsednik OZN Carlos Sosa Rodrigues pa ugotavlja v svoji poslanici: »Sama narava OZN, njen razlog obstoja, terja, da se nujno vmešava v vse konflikte, ki utegnejo ogroziti obstoj človeštva in srečo prebivalcev tega planeta. Države sveta razumejo, da je OZN edino upanje za pomiritev, edina svetovna organizacija, ki lahko odredi pravične ukrepe v položajih, o katerih se zdi, da neizogibno peljejo v nasilje in katastrofo.«

... in ob Dnevu avstrijske zastave

Prihodnji ponedeljek, 26. oktobra, bomo v naši državi obhajali Dan zastave. Ob tej priložnosti se bomo spominjali, kako je pred 9 leti zadnji vojak zasedbenih sil zapustil našo državo. Ta dan se bomo koroški Slovenci spominjali tudi svojega doprinosu za osvoboditev in neodvisnost Avstrije.

Volitve na Predarlskem so oslabile ÖVP

V Avstriji so se začele letošnje jesenske volitve. V nedeljo so na Predarlskem volili novi deželni zbor, prihodnjo nedeljo pa ga bodo volili na Dunaju in na Nižjem Avstrijskem, kjer bo šlo na volišče nad 2,1 milijona volivcev.

Volitve na Predarlskem, ki je gospodarsko najbolj razvita zvezna dežela, niso prinesle bistvenih sprememb. V primerjavi z deželnozborskimi volitvami leta 1959 je bilo to pot za 12.000 volilnih upravičencev več, vsled česar so vse štiri stranke pridobile na glasovih. Po razdelitvi poslancev gledano pa je ÖVP zgubila en mandat na račun FPÖ, medtem ko je SPÖ obdržala dotedanje število mandatov. Novi deželni zbor šteje 20 poslancev ÖVP, 10 poslancev SPÖ in 6 poslancev FPÖ.

V primerjavi z zadnjimi državnozborskimi volitvami jeseni 1962 je ÖVP vendar zgubila pri teh volitvah 4,3% glasov, medtem ko so jih socialisti pridobili 5%. Podoben porast glasov je zabeležila tudi FPÖ. Predarlske volitve so torej prinesle ÖVP dvojno zgubo, medtem ko so socialiste tudi v tej najbolj konservativni zvezni deželi okrepile.

Gospodarski razvoj in sodelovanje

Deklaracija, ki so jo podpisali šefi držav in vlad ob zaključku kairske konference neangaziranih držav, posveča posebno pozornost tudi gospodarskemu razvoju in sodelovanju v svetu. V tem pogledu je v deklaraciji rečeno:

Voditelji držav in vlad dežel, udeleženci na tej konferenci, prepričani, da mora mir sloveti na zdravih in trdnih gospodarskih temeljih,

da je revščina nevarnost za svetovni mir in napredek,

da je gospodarska osamosvojitve bistven element v boju za odpravo politične nadvlade,

da je spoštovanje pravice narodov in držav, da nadzirajo in svobodno razpolagajo s svojim nacionalnim bogastvom in sredstvi, nujno za njihov gospodarski razvoj;

zavedajoč se, da so udeležene države posebno odgovorne, da store, kar morejo, da bi razbile pregrado nerazvitosti, in prepričani, da je gospodarski razvoj obveznost vse mednarodne skupnosti,

da je dolžnost vseh držav, prispevati k nagli evoluciji nove pravične gospodarske ureditve, v kateri lahko vsi narodi živijo, ne da jih tare strah, revščina ali obup, in dosežejo svojo popolno rast v družini narodov,

da strukturi svetovnega gospodarstva in sedanjim mednarodnim institucijam za mednarodno trgovino in razvoj ni uspelo ne zmanjšati razlik v dohodku na prebivalca narodov v državah v razvoju in razvitih državah, niti pospešiti mednarodne akcije, tako da bi izgladili huda in čedalje večja nesorazmerja med razvitimi državami in državami v razvoju;

poudarjajo nujno potrebo, da se razširi in okrepi mednarodno sodelovanje, zasnovano na enakosti in v skladu s potrebami pospešene gospodarskega razvoja;

ugotavljajo, da je bila kot rezultat predlogov, sprejetih v Beogradu 1961 in poglobljenih v Kairu 1962 sklicana v Ženevi leta 1964 konferenca OZN o trgovini in razvoju;

sodeč, da — čeprav pomeni ženevska konferenca prvi korak k evoluciji nove mednarodne gospodarske politike za razvoj in ustvarjanje zdravo podlago za napredek v prihodnje — doseženi rezultati niso v skladu z osnovnimi potrebami dežel v razvoju niti v sorazmerju z njimi, podpirajo skupno deklaracijo 77 držav v razvoju, sprejeto na zaključku te konference, in obljublajo sodelovanje udeleženih držav pri krepitvi njihove solidarnosti;

zahtevajo od vseh držav, da nujno uresničijo priporočila, vsebovana v zaključnem dokumentu konference OZN o trgovini in razvoju, in zlasti da sodelujejo pri čimprejšnji ustanovitvi novih mednarodnih institucij, predlaganih v njem, tako da bi lahko uspešneje in hitreje reševali probleme trgovine in gospodarskega razvoja;

sodijo, da je demokratična procedura, ki ne dopušča nobene privilegirane pozicije, nujno potrebna na gospodarskem kot tudi na političnem tovišču,

da je nova mednarodna delitev dela potrebna, zato da bi pospešili industrializacijo držav v razvoju in da bi se moderniziralo njihovo kmetijstvo, tako da bi omogočili okrepiti domače gospodarstvo in diverzificirati njihovo izvozno trgovino,

da so diskriminatorni ukrepi kakršnekoli vrste, ki jih proti državam v razvoju sprejemajo zaradi razlik v družbeno-gospodarskih sistemih, v nasprotju z duhom ustanovne listine OZN, da pomenijo nevarnost za svobodno razvoj trgovine in mir in da jih je zato treba odpraviti;

izjavljajo, da je treba prakso nečloveške politike apartheida ali rasne diskriminacije v kateremkoli delu sveta odpraviti z vsemi mogočimi sredstvi, všteti tudi gospodarske sankcije;

priporočajo, naj bi smoter gospodarskega razvoja, ki ga je začrtala OZN za desetletje razvoja, revidirali zavoljo pospešitve razvoja,

da je treba višino zneskov kapitala, namenjenega deželam v razvoju, in termine ter pogoje transfera, razširiti in zboljšati brez političnih pogojev, tako da bi se povečala prizadevanja teh dežel, da ustvarijo gospodarstvo, ki stoji na lastnih nogah;

da se prouči program akcije za pospeševanje deviznih dohodkov držav v razvoju in zlasti, da se omogoči, da surovine držav v razvoju dobe dostop na tržišča industrializiranih držav na pravični podlagi in industrijsko blago iz držav v razvoju na podlagi preferencialov;

da se pospeši ustanovitev specializirane agencije za industrijski razvoj;

da člani regionalnih ekonomskih skupin store vse, kar morejo, tako da bi zagotovili, da ekonomska integracija prispeva k pospeševanju in povečanju vvoza iz držav v razvoju, bodisi posamično ali kolektivno;

da priporočilo konference OZN o trgovini in razvoju, naj bi sklicali konferenco pooblaščenec, ki bi sprejeli mednarodno konvencijo, da se z njo zagotovi pravica do svobodnega tranzita in dostopa k morju tistim deželam, ki nimajo izhoda na morje, uresniči OZN v začetku prihodnjega leta in da se upoštevajo načela gospodarskega sodelovanja, sprejeta na konferenci OZN o trgovini in razvoju v zvezi s tranzitno trgovino držav, ki nimajo izhoda na morje;

pozivajo udeležene države, da uskladijo

Avstrijsko-jugoslovanska pogajanja o blagovni izmenjavi

V ponedeljek so se na Dunaju pričela pogajanja o blagovni izmenjavi med Avstrijo in Jugoslavijo. Tem pogajanjem bodo 12. novembra sledila pogajanja med Avstrijo in Sovjetsko zvezo, začetkom decembra pa pogajanja s Čehoslovaško.

Pri avstrijsko-jugoslovanskih pogajanjih gre predvsem za realizacijo jugoslovanske želje po dalekosežni liberalizaciji blagovne menjave in za upoštevanje pravil GATT pri tej menjavi. Od 24. oktobra, to je od jutri naprej se bo blagovna menjava med obema državama odvijala v konvertiranih vrednotah in bosta obe državi plačevali blago lahko v svojem denarju.

Želja Jugoslavije po dalekosežni liberalizaciji blagovne menjave z Avstrijo in po polnem uveljavljanju pravil GATT izvira, kakor je slišati iz poučenih avstrijskih krogov, iz dejstva, da bo Jugoslavija po sedanjem provizoričnem članstvu postala koncem prihodnjega leta polnovredna članica GATT. Avstrija tej želji pred začetkom pogajanj ni bila ravno naklonjena. Dejala je, da jo motijo jugoslovanske visoke eksportne premije, zaskrbljenost, da Jugoslavija s šilingi ne bo kupovala zgoj v Avstriji in pričakovanje, da se bo Avstrija na jugoslovanskem tržišču le težko uveljavila.

Na avstrijski strani utemeljuje svoje težave tudi z deviznim dotokom iz Avstrije v Jugoslavijo potom turizma in potom skladiščenja in prekladanja avstrijskega blaga v pristanišču na Rijeki. Pravijo, da prinašajo avstrijski turisti v Jugoslavijo okoli 375 milijonov šilingov na leto, nadaljnjih 100 milijonov šilingov pa plača Avstrija za svoj pristaniški promet na Rijeki.

Po vsem tem izgleda, da na avstrijski strani sproščenejši blagovni menjavi z Jugoslavijo v začetku pogajanj res niso bili preveč naklonjeni. To pa je toliko manj razumljivo, ker se drugače Avstrija zelo prizadeva, da bi povečala svojo zunanjo trgovino zlasti z Vzhodom in Jugovzhodom.

Avstrija kot tranzitna država v zunanji trgovini Čehoslovaške

V čehoslovaški zunanji trgovini igra Avstrija kot tranzitna država iz leta v leto večjo vlogo. Ta vloga narašča zlasti zaradi tega, ker se Čehoslovaška v svoji prekomorski trgovini vedno bolj orientira na pristanišči Rijeka in Trst. Leta 1955 je šlo 343.000 ton blaga iz in za Čehoslovaško preko teh dveh

pristanišč skozi Avstrijo, leta 1962 je obseg narastel na 924.000 ton, lani pa že na 1 milijon 475.000 ton. Ta količina odgovarja skoraj eni četrtini vsega čehoslovaškega prekomorskega blagovnega prometa.

Jadranski pristanišči Rijeka in Trst stojita v prekomorskem blagovnem prometu Čehoslovaške na drugem mestu. Na Rijeko je lani odpadlo več kot milijon ton tega prometa. Večji kot v teh dveh pristaniščih je bil lani čehoslovaški prekomorski blagovni promet le v pristaniščih Vzhodnega morja, medtem ko je bil v pristaniščih Črnega morja in v Hamburgu manjši.

Čehoslovaška je lani v zunanji trgovini dosegla 43 milijonov ton prometa. V primerjavi z letom 1962 je ta promet narastel za 12%, v primerjavi z letom 1959 pa za celo tretjino. 90% tega blaga je bilo transportiranega po železnici, zakar je bilo potrebnih nad 2 milijona vagonov. Za boljše ceno razvoja čehoslovaške zunanje trgovine navajamo razvoj avstrijske zunanje trgovine v zadnjih dveh letih: lani je obsegala 21,8 milijona ton, od leta 1962 pa je narasla za 6%.

Sejem „Sodobna elektronika“ v Ljubljani

Od sobote naprej je v Ljubljani odprt sejem „Sodobna elektronika“. Sejem kaže tako razvoj elektronske industrije v Jugoslaviji kot njen mednarodni razvoj, ki ga kažejo eksponati podjetij 13 držav, ki na sejmu sodelujejo. Med eksponati je tudi čedno število takih, ki so prvič razstavljeni in ki so najnovejšega datuma.

Med jugoslovanskimi tovrstnimi podjetji je največje Elektronska industrija Niš, ki zaposluje 16.000 delavcev in ki se je tudi afirmiralo v svetovni trgovini. Nadaljnja velika podjetja, ki jih srečamo na sejmu, so RIZ Zagreb, Iskra Kranj in Rudi Čajević iz Banjaluke, nadalje ELRAD, TIO iz Lesc, Industrijsko montažno podjetje Ljubljana ter IPR in Nikola Tesla iz Zagreba.

WIG po udeležbi ni zadovoljila

Na razstavišču, kjer je bila od aprila do 11. oktobra dunajska mednarodna vrtnarska razstava, sedaj pospravljajo in delajo račune o uspehu razstave. Razstava sama in reklama za njo je bila impozantna, medtem ko je bila udeležba veliko manjša, kot so pričakovali. Pričakovali so najmanj 3 milijone obiskovalcev, prišlo pa jih je le nekaj nad 2 milijona. Na stolp ob Donavi, ki ostane tudi naprej odprt, se jih je peljalo 550.000, približno isto število se je poslužilo tudi lifta, medtem ko je mala železnica naštel le 490.000 »potnikov«.

Razstava je obsegala skupno 17 prireditev,

ukrepe, tako da bi dosegli tesnejše gospodarske odnose med državami v razvoju na podlagi enakosti, medsebojne koristi in medsebojne pomoči, upoštevajoč obveznosti vseh držav v razvoju, da ugodno obravnavajo ekspanzijo svoje recipročne trgovine, da se združijo proti vsem oblikam gospodarskega izkoriščanja in da razvijajo medsebojno posvetovanje,

pozivajo člane 77 držav v razvoju, ki so tesno sodelovali na konferenci OZN o trgovini in razvoju leta 1964 v Ženevi, da se med

razstavljalci pa so bili deležni 323 zlatih, 660 srebrnih in 747 bronastih kolajnih. Na razstavi so pokazali 16 novo vzgojenih sort rastlin, sodelovalo pa je okoli 1000 razstavljalcev iz 27 držav. Na propagandnem materialu so porabili 2 milijona pisemskih zalepkov, 1,2 milijona prospektov, 250.000 plakatov, 500 tisoč dopisnic z načrtom WIG, 270.000 vinjet za avtomobile in 100.000 prospektov.

O finančnem obračunu WIG prireditelji enkrat molčijo, sliši pa se, da bo pokazal milijonske primanjkljaje. Navzlic temu pa se prireditelji navedujejo za podobno razstavo v naslednjih letih.

seboj posvetujejo na prihodnjem zasedanju Generalne skupščine OZN z namenom, da bi utrdili svoja prizadevanja in vskladili svojo politiko pravočasno za prihodnjo konferenco o trgovini in razvoju v letu 1966,

prepričani, da napredek na poti do razorožitve povečuje razpoložljiva sredstva za gospodarski razvoj, podpirajo predlog, da se sredstva, ki jih zdaj trošijo za oborožitev, usmerijo v razvoj nezadostno razvitih področij sveta in pospeševanje napredka človeštva.

POŠIROKEM SVETU

BEograd. — Te dni so se v Jugoslaviji spominjali 20-letnice osvoboditve Beograda. Na sporedu so bile številne proslave, ki pa so jih odpovedali zaradi letalske nesreče v bližini Beograda, kjer je strmoglavilo sovjetsko letalo, s katerim je potovala sovjetska delegacija, ki bi se morala udeležiti teh proslav. Pri nesreči je zginilo življenje vseh 18 polnikov, med njimi tudi šef sovjetskega generalnega štaba in prvi namestnik obrambnega ministra maršal Sergej Birjusov.

LONDON. — Prihodnji ponedeljek bo novi britanski zunanji minister Gordon Walker na povabilo ameriškega zunanjega ministra Ruska obiskal Ameriko, kjer se bo razgovarjal o nadaljnjem sodelovanju med Veliko Britanijo in Ameriko.

WASHINGTON. — Novemu predsedniku sovjetske vlade Kosiginu je poslal čestitke tudi ameriški predsednik Johnson, ki je ob tej priložnosti izrazil prepričanje, da bosta vladi obeh držav konstruktivno prizadevali polskati rešitve za mednarodne probleme, s katerimi se srečujejo v svetu.

SLOVENI GRADEC. — Na vrhu Plešivca pri Slovenjem Gradcu je bil zadnje nedelje izročen svojemu namenu nov radijski in televizijski oddajnik, ki bo omogočil na tem območju kvalitetnejše poslušanje radijskega in gledanje televizijskega programa. Oddajnik je postavljen v višini kakih 1700 metrov nadmorske višine.

DUNAJ. — V začetku novembra bo prispel na obisk na Dunaj podpredsednik vlade Združene arabske republike Mahmud Fawzi, ki bo vodil delegacijo iz Kaira na uradnih razgovorih med Avstrijo in Združeno arabsko republiko. Se pred tem pa bo Fawzi obiskal Poljsko.

BERLIN. — V nekdanjem nacističnem koncentracijskem taborišču Sachsenhausen blizu severnega predmestja Berlina je bila spominska slovesnost, na kateri so se ob 20-letnici spomnili žrtv, ki so jih nacistični zločinci umorili v tem taborišču. Slavnosti so se udeležile delegacije protifašističnih borcev iz mnogih držav, med temi tudi iz Avstrije.

NEW YORK. — Konec tega meseca bodo Nobelovemu nagradjencu za mir Albertu Luthuliju izročili nagrado newyorškega protestantskega društva, ki mu je bila podeljena za zasluge v boju proti apartheidu. Nagrada znaša 5000 dolarjev.

BONN. — Iz dobro obvečenih bonških krogov je bilo zvedeti, da bi zahodnonemška vlada pozdravila obisk novega predsednika sovjetske vlade Kosigina v Bonnu, če bi želel priti v Zahodno Nemčijo. Kakor znano bi moral prejšnji predsednik sovjetske vlade Hruščov obiskati Zahodno Nemčijo prihodnje pomlad.

BEograd. — Predsednik SFR Jugoslavije Josip Broz Tito je odlikoval z Redom zasluge za narod z zlato zvezdo Italijansko unijo za Istro in Reko, katere je pred nedavnim slavila 20-letnico svoje ustanovitve. Osvobodilna organizacija Italijanske manjšine v Jugoslaviji je bila odlikovana za posebne zasluge, ki jih ima za kulturni in družbeni razvoj dežele. Hkrati je bilo ob tej priložnosti odlikovanih tudi več Italijanskih društev in posameznikov.

BRUSELJ. — Belgija je zahtevala 600 milijonov belgijskih frankov od Romunije kot odškodnino za belgijsko premoženje, ki ga je Romunija podravila, ter za odplačilo državnih dolgov Romunije izpred vojne.

TRST. — Slovenska narodna skupnost v Italiji je v svojem boju za enakopravnost dosegla dva nova uspeha. Predsednik delne vlade Berzanti je sporočil, da je bila zahteva po izdajanju uradnega vestnika tudi v slovenskem jeziku pozitivno rešena in bo torej uradni list delne vlade odlej izhajal tudi v slovenščini. Prav tako uspešno pa so se zaključila tudi prizadevanja za slovenske napise na spomenikih podlim žrtvam druge svetovne vojne na Opčinah pri Trstu. Dosej so bili ti spomeniki spleh brez napisov, zdaj pa je občinska uprava odredila, naj se vklejajo nanje tudi slovenski napisi.

BEograd. — Na povabilo jugoslovanskega državnega sekretarja za zunanje zadeve Popovića je bival na obisku v Jugoslaviji podpredsednik belgijske vlade in zunanji minister Paul Henry Spaak. V Beogradu je imel razgovore z državnim sekretarjem Popovičem, nato pa je obiskal Skopje in Dubrovnik. Pred povratkom je belgijskega politika sprejel tudi predsednik SFRJ maršal Tito.

RIM. — Organizacija OZN za kmetijstvo in prehrano FAO v svojem poročilu ugotavlja, da med 200 milijoni prebivalcev Latinske Amerike najmanj 120 milijonov ljudi trpi lakoto. Poročilo med drugim navaja, da je republika Salvador na predzadnjem mestu na svetovnem seznamu potravnje živil. FAO hkrati sporoča, da je naraščanje kmetijske proizvodnje v Latinski Ameriki manjše od 1% letno, medtem ko znata porast prebivalstva okoli 5 odstotkov na leto.

VARŠAVA. — Poljska listovna agencija poroča, da so pri izkopavanju v gozdu pri Niepolomicach blizu Krakova odkrili nekaj skupnih grobov z žrtvami nacistov. V enem izmed teh skupnih grobišč so našli ostanke kakih sto žrtv. Nacisti so na to področje pripeljali v začetku oktobra 1943 večje število ječnikov, nekatere priče pa so izpovedale, da so nacisti razen Poljakov in Židov pokončili v tem kraju tudi Italijanske in francoske ujetnike.

WASHINGTON. — Ameriško obrambno ministrstvo je sporočilo, da je Amerika po podpisu moskovskega sporazuma o delni prepovedi jedrskih poskusov napravila 35 podzemskih jedrskih poskusov. Predstavnik ministrstva je to dejstvo »utemeljil« s tem, da se program podzemskih jedrskih poskusov v celoti sklada »z zahtevami ameriške varnosti«.

VATIKAN. — Papež Pavel VI. je zadnje nedelje slovesno proglasil za svetnike 22 črnskih mučnikov in s tem manifestiral enakost vseh ras.

PARIZ. — Prejšnji teden se je francoski predsednik de Gaulle vrnil s svojega tritedenskega potovanja po deželah Latinske Amerike. Na dobrih 35.000 km dolgem potovanju je skual pridobil simpatije tamošnjih narodov in njihovih vlad do Francije. Predsednik de Gaulle je o svojem potovanju po Latinski Ameriki dejal, da pomeni »poziv Francije temu delu sveta na aktivno udeležbo pri ustvarjanju stabilnega sveta«.

Prosveta je osnovna potreba za napredek človeštva

Na nedavni kairski konferenci neangažiranih držav so voditelji udeleženi držav v svoji deklaraciji „Program za mir in medsebojno sodelovanje“ zavzeli stališče tudi do problemov kulture, znanosti in prosvete ter v tej zvezi ugotovili:

Voditelji držav ali vlad, ki sodelujejo na konferenci, sodeč, da so politični, gospodarski, socialni in kulturni problemi človeštva medsebojno tako povezani, da terjajo uskladeno akcijo; sodeč, da je sodelovanje v kulturi, prosveti in znanosti potrebno, da bi se poglobilo človeško razumevanje, da bi se utrdila svoboda, pravičnost in mir in da bi dosegli napredek in razvoj; upoštevajoč, da so politična osvoboditev, socialna emancipacija in znanstveni napredek pripeljali do osnovnih sprememb v pojmovanjih in življenju ljudi,

• ugotavljajo, da kultura prispeva k prosvetljenosti duha in da bogati življenje, da imajo vse človeške kulture svoje posebne vrednosti in da lahko prispevajo k splošnemu napredu, da so mnoge kulture zatirali in trgali kulturne odnose pod kolonialno nadvlado, da mednarodno razumevanje in napredek terjata oživitve in obnovitve teh kultur, svobodni izraz njihove lastnosti in nacionalnega značaja ter globlje medsebojno priznavanje njihovih vrednot, tako da se obogati skupna kulturna dediščina človeka;

• sodijo, da je prosveta osnovna potreba za napredek človeštva in da znanost ne samo povečuje bogastvo in blaginjo narodov, ampak tudi daje nove vrednote civilizaciji; cenijo delo mednarodnih in regionalnih organizacij pri pospeševanju prosvetnega, znanstvenega in kulturnega sodelovanja med narodi; sodijo, da se mora takšno sodelovanje med narodi v prosveti, znanosti in kulturi krepiti in širiti, in glede na to

• priporočajo, naj se mednarodno sodelovanje v prosveti pospešuje tako, da se slehernemu človeku v vseh kerah sveta nudi ustrezna možnost za prosveto, da se razširi prosvetna pomoč zavoljo razvoja medsebojnega razumevanja in priznavanja raznih kultur in načinov življenja z ustreznim poskusom o pravicah in dolžnostih državljanov in da se pospešuje mednarodno razumevanje s poskusom o načelih OZN na raznih nivojih prosvete;

• predlagajo, da se pospešuje in krepiti svobodna in bolj sistematična izmenjava znanstvenih informacij, ter zlasti pozivajo razvite države, da delijo z državami v razvoju svoje znanstveno in tehnično znanje, tako da bi lahko uporabili prednosti znanstvenega in tehnološkega napredka za pospeševanje gospodarskega razvoja;

• zahtevajo od vseh držav, naj sprejmejo v svoji zakonodaji načela, vsebovana v deklaraciji OZN o človeških pravicah, se strinjajo s tem, da morajo udeležene države sprejeti ukrepe, s katerimi bodo razširile medsebojne stike v prosveti, znanosti in kulturi, izražajo svojo trdno odločenost, da podpirajo, konsolidirajo in krepijo mednarodne in regionalne organizacije, ki delajo v tem smislu.

• V okviru kulturne izmenjave in utrditve kulturnih stikov med Grazom in Ljubljano je v ponedeljek gostovala v Ljubljani graška violinistka Ella Kasteliz, katere velja za vodilno avstrijsko virtuozino, ki vsako leto gostuje po raznih avstrijskih in drugih evropskih kulturnih centrih. Svoj koncert v Ljubljani je izvajala skupno s pianistom Marijanom Lipovškom.

• Zagrebška filharmonija trenutno gostuje v Vzhodni Nemčiji, kjer ima na sporedu nastope v šestnajstih mestih. Koncerte dirigira dr. Milan Horvat.

• V centralnem domu sovjetskih umetnikov v Moskvi so imeli posebno prireditev, posvečeno 100-letnici znanega hrvaškega mojstra komedije Branislava Nušiča. Poleg predavanj o literarnem ustvarjanju in odrskih delih Nušiča so uprizorili odlomke iz njegovih stvaritev. Spominsko prireditev je prenašala tudi moskovska televizija.

• Pred nedavnim je obhajal svojo 60-letnico znani slovenski kulturni in znanstveni delavec Alfonz Gspan, vodja rokopišnega oddelka Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani.

• Letošnja Nobelova nagrada za medicino je bila podeljena onemu amerškemu in onemu nemškemu znanstveniku, Konradu Blochu in Fedoru Lynenu. Nagrajena

KULTURNE DROBTINE

sta bila za rezultate, dosežene pri proučevanju funkcij holesterola in maščobnih kislin v človeškem organizmu. Letošnja Nobelova nagrada za mir pa je bila priznana znanemu borcu za enakopravnost ameriških črncev Martinu Kingu.

• V Bukarešti so slavili stoletnico univerze, na kateri zdaj študira skupno 55.000 študentov; v nadaljnjih 14 fakultetnih centrih Romunije pa študira okoli 70.000 študentov. Med njimi tudi kakih 1000 študentov iz raznih drugih držav.

• Od 2. do 7. novembra bo v Zagrebu mednarodni seminar o izobraževanju odraslih, ki ga bodo priredili s pomočjo UNESCO. Na seminar so povabljeni zainteresirani iz 35 držav.

Minimundus spet deležen rekordnega obiska

MINIMUNDUS — Mali svet ob Vrbskem jezeru je bil tudi v letošnji sezoni deležen izredno množičnega obiska; nad 133.000 obiskovalcev pomeni nov rekord, medtem ko se je številno obiskovalcev iz prvega leta potrojilo. Poleg tega je Minimundus zabeležil lep uspeh tudi v tem, da so o tej edinstveni ureditvi zelo pohvalno poročali tako domači kakor tudi inozemski listi.

Za prihodnjo sezono se bo število objektov v Minimundusu znova povečalo. Dunaj namerava prispevati model Mestne hale in razglednega kolesa (Riesenrad) v Pratru, medtem ko Ischl pripravlja model »cesarske vile«. Nov pa bo tudi model pariškega Eifflovega stolpa, katerega bodo izdelali v razmerju 1:25 in bo visok približno 14 metrov, dočim znašna višina sedanjega modela le 7 metrov.

Omenjenim modelom se bodo pridružili še drugi objekti in tako bo Minimundus v prihodnji sezoni še bolj pester in zanimiv ter privlačen za številne obiskovalce od blizu in daleč. S tem pa bo še bolj uspešno služil humanim ciljem družbe »Rešite otroka«.

100 let koroške pevske zveze

Ob svojem 100-letnem jubileju prireja koroška pevska zveza, ki združuje nemške pevske zbornice iz vseh delov dežele, dva slavna koncerta, in sicer v soboto in nedeljo v veliki dvorani Doma glasbe. Sobotni spored obsega zborovske in orkestralne komade, v nedeljo pa bodo posamezni zbori izvajali ljudske pesmi.

listično politiko, ki jo izvajajo v raznih delih sveta.

Globoko v skrbeh zaradi naglega poslabšanja položaja v Kongu udeleženci

• podpirajo vsa prizadevanja Organizacije afriške enotnosti, da bi tej deželi čimprej prinesla mir in slovo;

• vztrajajo na tem, da posebni komisiji Organizacije afriške enotnosti ni žal truda v prizadevanju, da bi dosegli nacionalno pomiritev v Kongu in odpravili sedanjo napetost med to deželo in republiko Kongo (Brazzaville) ter kraljevino Burundi;

• pozivajo kongoško vlado in vse borce, naj takoj ustavijo sovražnosti in naj s pomočjo Organizacije afriške enotnosti poiščejo rešitve, ki omogočajo nacionalno pomiritev in obnovitev reda in miru;

• nujno pozivajo vse tuje sile, ki se zdaj vmešavajo v notranje zadeve demokratične republike Kongo, zlasti tiste, ki so angažirane v vojaški intervenciji v tej deželi, da prenehajo s takšnim vmešavanjem, ki pomeni kršitev interesov in suverenosti kongoškega ljudstva ter neodvisnost za sosedne dežele;

• izražajo vso svojo podporo prizadevanjem, s katerimi si zdaj prizadeva to doseči posebna komisija Organizacije afriške enotnosti za dobre usluge v Kongu;

• pozivajo vlado demokratične republike Kongo, da takoj preneha rekrutirati najemnike in da izžene

use najemnike ne glede na njihov rod, ki so že v Kongu, z namenom, da bi lažje poiskali afriško rešitev.

Nove neodvisne dežele imajo, kakor tudi vse druge dežele, pravico suvereno razpolagati s svojim naravnim bogastvom in pravico izkoriščati ta naravna bogastva po svojem preudarku v interesu svojih narodov, brez vmešavanja od zunaj.

Proces osvoboditve je neustavljivi in nezadrženi. Kolonizirani narodi lahko zakonito uporabijo orožje, da si zagotovijo popolno pravico do samoodločbe in neodvisnosti, če kolonialne sile vztrajno nasprotujejo njihovim naravnim hotenjem.

Udeleženci konference se zavezujejo, da si bodo vztrajno prizadevali izkoreniniti vse ostanke kolonializma ter združiti vse svoje napore, da bi dali vso potrebno moralno, politično ali materialno pomoč in podporo narodom, ki se bojujejo zoper kolonializem in neokolonializem. Države udeležence priznavajo nacionalistična gibanja narodov, ki se zdaj bojujejo za osvoboditev iz kolonialne dominacije kot avtentične predstavnike kolonialnih narodov in nujno pozivajo kolonialne sile, naj se pogajajo z njihovimi voditelji.

Portugalska še nadalje drži v suženstvu z represalijami, preganjanjem in s silo milijone ljudi v Angoli, Mozambiku, tako imenovani Portugalski Gvineji in v drugih svojih kolonijah v Aziji in Afriki, ljudi, ki že predolgo tpijo pod tujim jar-

mom. Konferenca oznanja svojo pripravljenost, da takoj zagotovi narodom teh ozemelj neodvisnost, brez kakršnih koli pogojev ali pridržkov.

Konferenca obsoja portugalsko vladno zaradi njenega vztrajnega odklanjanja, da bi priznala neodtujljivo pravico narodov teh ozemelj do samoodločbe in neodvisnosti, v skladu s ustanovno listino Združenih narodov in z deklaracijo o neodvisnosti kolonialnih držav in narodov. Konferenca

• zahteva od držav udeleženk, naj dajo vso potrebno politično in materialno podporo — finančno in vojaško — borcem za svobodo na ozemljih pod portugalsko kolonialno upravo;

• zastopa stališče, da je treba podpreti revolucionarno vlado Angole v begunstvu in nacionalistična gibanja, ki se bojujejo za neodvisnost portugalskih kolonij, in da je treba pomagati posebnemu biroju, ki ga je ustanovila Organizacija afriške enotnosti z namenom, izvajati sankcije zoper Portugalsko;

• poziva vse države udeležence, naj pretrgajo diplomatske in konzularne odnose z vlado Portugalske in naj storijo učinkovite ukrepe za prenehanje vseh trgovinskih in ekonomskih odnosov s Portugalsko;

• poziva vse države udeležence, naj storijo vse ukrepe, da bi prisilili Portugalsko, da bi izvajala sklepe Generalne skupščine OZN.

(Dalje prihodnjik)

Predstavniki slovenske manjšine v Italiji

so se seznanili z manjšinskim vprašanjem v Sloveniji

Kot gost glavnega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije je prejšnji teden obiskala Slovenijo desetčlanska delegacija Slovenske kulturno-gospodarske zveze iz Trsta, osrednja organizacija slovenske manjšine v Italiji. Namen tridnevnega obiska je bil na eni strani v tem, da se predstavniki manjšine seznanijo z različnimi ustanovami v matični deželi s posebnim poudarkom na tamkajšnji ureditvi manjšinskega vprašanja, na drugi strani pa se predstavniki matičnega naroda neposredno spoznajo s položajem manjšine v sosedni državi, kar oboje naj prispeva k poglobitvi stikov med manjšino in matičnim narodom.

V Ljubljani je goste iz Italije najprej sprejela predsednica glavnega odbora SZDL Slovenije Vida Tomšič, ki je v pozdravnih besedah nakazala, kako današnja Jugoslavija gleda in obravnava manjšinska vprašanja nasploh, posebej pa, kakšne osnove ima skrb za jugoslovanske manjšine, ki žive v drugih državah. „Ta skrb in zanimanje ne temelji na izrabljanju manjšine kot sredstva za vmešavanje v notranje zadeve sosednih držav in kot povod za slabšanje medsebojnih odnosov in s tem tudi položaja manjšine,“ je poudarila predsednica Tomšič, „ampak na človeško razumljivem prizadevanju za humani razvoj ljudi kot takih s posebnim poudarkom, da so to pripadniki manjšine. Human pa bo, če je politika večine usmerjena v napore, da manjšino očuva, ji pomaga razvijati se in ji zagotoviti obstoj.“

Med razgovorom s predstavniki raznih organizacij in ustanov so dobili zastopniki manjšine vpogled v problematiko gospodarskega in družbenega sistema in kulturnega življenja v Jugoslaviji ter posebej v Sloveniji. Pri obisku v Mariboru se je delegacija posebno zanimala za razvoj maloobmejnega prometa med Jugoslavijo in Avstrijo jo, medtem ko ji je obisk v Lendavi nudil priložnosti, da spozna ureditev tamkajšnjega manjšinskega problema, kajti v lendavski občini je ena tretjina prebivalstva mad-

žarske narodnosti. Ob tej priložnosti so se gostje iz Italije lahko na licu mesta prepričali, da določila o enakopravnosti manjšin niso le mrtva črka na papirju, marveč se izvajajo v praksi tako glede enakopravnosti obeh jezikov v javnem življenju, v upravi in sodstvu, kakor tudi na kulturnem področju v obliki dvojezičnega šolstva in vsestranskega pospeševanja kulturnega razvoja manjšine.

Shakespeareov teden v celovškem Mestnem gledališču

Celovško Mestno gledališče je ta teden posvetilo velikemu angleškemu dramatik Williamu Shakespearu in prireja poseben „Shakespeareov teden“, ki se je začel v sredo v Komornem gledališču s predavanjem o Shakespearu. O umetniku in njegovem delu je govoril dunajski univerzitetni profesor Siegfried Korninger, Edith Theiner in Volker Krystoph sta prispevala recitacije, Walter Ballmann pa je vodil glasbeno spremljavo.

V okviru Shakespeareovega tedna je bila v čelrtek v gledališču uprizorjena Shakespeareova drama „Kralj Lear“ (naslovno vlogo je igral član dunajskega Burgtheatra Reinhold Siegert, ki je hkrati vodil tudi režijo), danes je na sporedu komedija „Ukročena trmoglavka“, jutri pa bo avstrijski Deželni oder gostoval s „Komedijo zmešnjav“.

Mož, ki obvlada 120 jezikov

Na lingvističnem kongresu v New Yorku je bil največja „senzacija“ ameriški profesor italijanskega rodu Carlo Tagliavini, ki je kratek pozdravni govor izrekel v — 50 jezikih. Vendar pa s tem še daleč ni izčrpal vsega svojega znanja tujih jezikov, kajti danes zna Tagliavini skupno 120 različnih jezikov, tekoče pa se pogovarja v vseh evropskih jezikih in številnih narečjih, medtem, ko je na univerzi predaval v petindvajset jezikih.

Pot do tega znanja seveda ni bila lahka. Tu ne zadostujejo samo sposobnosti — pravi Tagliavini — potrebno je trdno in vztrajno, predvsem pa načrtno delo. Mislim, da se je najtežje naučiti prvih dveh, treh jezikov; pozneje postaja stvar mnogo lažja. Način svojega učenja tujih jezikov opisuje Tagliavini takole: V začetku se trudim, da razumem značaj in, če se lahko tako izrazim, duh jezika, da si osvojim naglas jezika, njegovo melodično skladnost. Nato pride na vrsto konstrukcija in končno se pričnem učiti stavkov in izrazov, ki jih postopoma dopolnujem z novimi besedami. Nato sestavljam izreke, ki jih ponavljam in jim dajem novo vsebino. Nenehno ponavljam že osvojeno snov, trudim se, da jo utrdim ne le v spominu ampak tudi v domišljiji.

„Študij jezikov,“ pravi profesor Tagliavini, „je za mene postala vsakdanja naveda in potreba.“ In s tem ima prav, kajti Tagliavini se vsako leto nauči po tri ali celo štiri nove jezike. Svoje znanje jezikov pa tudi praktično izkorišča: trenutno pripravlja obširno študijo o eskimskem jeziku, za svojo „zabavo“ pa pripravlja antologijo svetovnega humorja, ki jo namerava prevesti v dvajset jezikov.

Program za mir in mednarodno sodelovanje

Kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista, je bila ob zaključku nedavne konference neangažiranih držav v Kairu sprejeta posebna deklaracija, ki nosi naslov »Program za mir in mednarodno sodelovanje«. V tej deklaraciji so najvišji predstavniki 57 držav, udeleženi na kairski konferenci, zavzeli stališče do raznih aktualnih problemov v svetu in nakazali pot, po kateri je treba te probleme reševati. Ker bodo načela, izpovedana v tej deklaraciji, v eni ali drugi obliki vplivala na nadaljnji razvoj mednarodne politike, objavljamo besedilo deklaracije tudi v našem listu.

I. Koncentrična akcija za osvoboditev še odvisnih dežel; odprava kolonializma in imperializma

Voditelji držav in vlad neangažiranih dežel izjavljajo, da ni mogoče doseči trajnega svetovnega miru, dokler prevladujejo krivični pogoji in dokler so narodi pod tujo nadvlado še naprej oropani svojih osnovnih pravic do svobode, neodvisnosti in samoodločbe.

Imperializem, kolonializem in neokolonializem so poglavitni vzrok mednarodne napetosti in spopadov, ker ogrožajo svetovni mir in varnost. Udeleženci konference obzlausajo, da deklaracija OZN o priznanju neodvisnosti kolonialnim deželam in narodom še ni povsod uveljavljena, ter zahtevajo, da se zdaj brezpogojno, popolnoma in dokončno ukine kolonializem.

Zdaj je poseben razlog za zaskrbljenost v tem, da nudijo vojaško in drugo pomoč nekaterim deželam, z

namenom, da jim omogočijo s silo ovekovečiti kolonialistične in neokolonialistične situacije, ki so v nasprotju z duhom ustanovne listine OZN.

To, da kolonialistične sile izkoriščajo težave in probleme dežel, ki so nedavno dosegle svobodo ali ki so na poti razvoja, vmešavanje v notranje zadeve teh dežel in poskusi kolonialistov, da ohranijo neenake odnose, zlasti na gospodarskem področju, pomenijo hudo nevarnost za te mlade dežele. Kolonializem in neokolonializem se izražata v številnih oblikah in manifestacijah.

Imperializem uporablja mnoge metode, da bi vsilil svojo voljo neodvisnim narodom. Rasna diskriminacija, gospodarski pritisk, vmešavanje, subverzija, intervencija in grožnja s silo so neokolonialistične metode, pred katerimi so se nove neodvisne dežele prisiljene braniti. Konferenca obsoja celotno kolonialistično, neokolonialistično in imperia-

VABILO

Zveza koroških partizanov vabi svoje člane in prijatelje na

Občni zbor

v nedeljo, 25. oktobra 1964 ob 9. uri dopoldne v dvorani I Koroške delavske zbornice v Celovcu.

LEO KRAL

Bistrica nad Pliberkom. — Naša vas in občina ter njeno prebivalstvo smo zgubili moža, ki je bil dolga desetletja naš zvesti sopotnik in prijatelj, ki je vsem rad pomagal v skrbi in težav polnem življenju in dogajanju. V noči od petka na soboto je preminul v 78. letu starosti naš Leo Kral, večdesetletni občinski odbornik in odbornik Hranilnice in posojil-

nice v Šmihelu nad Pliberkom, do druge svetovne vojne pa tudi tajnik naše občine. Sicer je že nekaj časa bolehal, vendar nas je vest o njegovi smrti vse iznenadila in pretresla.

Leo Kral nam je bil s svojim znanjem in dolgoletnimi izkušnjami skozi dolga desetletja dragocen in iskren svetovalec. Kot tak je v veliki meri pomagal sooblikovati podobo naše občine in njenega slovenskega prebivalstva. Ko je moral po nacistični zasedbi zapustiti mesto občinskega tajnika, je bil premeščen v Št. Vid ob Glini, vendar je kljub temu ostal tesno povezan z našimi problemi. Ko je po letu 1945 služboval najprej pri okrajnem glavarstvu Celovec in nato pri koroški deželni vladi, ni bilo ne dneva ne večera, da ne bi radevolje pomagal našemu prebivalstvu, če je šlo za reševanje kakršnega koli vprašanja pri oblasteh. Za pomoči potrebne je imel svoje srce odprto tudi vsa leta po upokojitvi, kar je zlasti pokazal pri gradnji občinskega vodovoda.

Njegova zadnja pot v Šmihel, kjer smo ga v ponedeljek položili k zadnjemu počitku, je bila žalna pot vse občine. Poleg hranilnice in posojilnice je položila na grob svoj venec z dvojezičnim napisom tudi občina, župan Šimej Woschank in dekan Kristo Srienca pa sta se mu ob grobu še enkrat zahvalila za vse, kar je storil dobrega občini in prebivalstvu. Pevski zbor pod vodstvom Foltija Hartmana se je nato poslovil od nekdanjega zborovodje pevskega zbora »Gorotan«, kar je tudi bil naš umrlj Leo Kral.

Številnim izrazom iskrenega sožalja ženi, sinovoma in hčerki se pridružuje tudi naš list in organizacije, katerih glasilo je.

HANZEJ ŠORLI

Podgora pri Globasnici. — V soboto, 17. oktobra, smo v Večni vasi pri Globasnici položili k večnemu počitku Hanzija Šorlija, desetletja trpečega družinskega očeta in težko preizkušene sina svojega naroda.

Hanzi je dolga desetletja živel s svojo ženo Marijo v Lobniku nad Zelezno Kaplo. Preživljala sta se z drvarjenjem in dninarstvom. To življenje je bilo včasih zelo težko, težko, da si ga današnja generacija ne more predstavljati. Navzlic vsemu je bil Hanzi vedno dobre volje, vedno nasmejan in poln humorja. To človeško vrline, ki so jo podedovali tudi njegovi trije sinovi, je ohranil do smrti. Socialne pridobitve zadnjih dveh desetletij so omogočile, da je zadnja leta preživel v miru in brez pomanjkanja pri svojem sinu Urbanu v Podgori.

Med vojno je rajni Hanzi toliko trpel, kolikor more človek sploh trpeti. Dva sinova, Joško in Ciril, sta bila partizana. Joško je že leta 1939 pobegnil iz nemške vojske in se leta 1942 pridružil slovenski narodno-osvobodilni vojski. Bil je zvest partizan in tovariš. Pri izvrševanju svojih dolžnosti je bil decembra 1944 pri Veglnu v Lobniku od fašistične policije ranjen v koleno. S skrajnimi napori se je še privlekel do doma staršev, kjer ga je našla policija in ga vpričo matere in očeta ubila s kroglo v tilnik. Hanzi je moral sam pokopati svojega sina. Nič milejša ni bila usoda drugemu sinu Cirilu-Domenu. Kot kurirski vodnik je vzdrževal težko zvezo z boričevimi severno od Drave. Na Komlju je bil ranjen in ujet. Nacistična policija ga je zverinsko mučila in ga naposled vrgla v gorečo hišo.

Izredno močnega srca sta bila Hanzi in Marija Šorli, da sta prestala vse strahote in doživela lepo starost. Hanzi je umrl z 80 leti starosti, 11 mesecev po smrti svoje žene. Ohranili ju bomo v trajnem spominu kot slovenska proletarca in zvesta člana naše narodne in socialne skupnosti. Naj jima bo domača zemlja lahka. Sorodnikom, zlasti pa sinu Urbanu in njegovim izrekamo naše iskreno in globoko sožalje.

Občni zbor Kluba slovenskih študentov na Dunaju

Klub slovenskih študentov na Dunaju je postal organizacija, ki je posredovala in ki bo morala posredovati tudi za naprej zveze med koroškimi Slovenci in med nemškogovorečimi Avstrijci ter ostalim svetom. Klub se sedaj ne more več zadovoljiti, da bi deloval le za lastno ogražo, njegova naloga tudi ni, da bi gojil solzavo narodoljublje, njegova naloga je danes bolj široka. Slovenski študent na visoki šoli je lahko sam zrel dovolj, da mora vedeti, kje je njegovo mesto in kaj je na Dunaju njegovo poslanstvo. On mora vedeti, da lahko vsak čas postane preizkusni kamen za vse koroške Slovence, zato naj dobi potreben čut za to, kaj je v naši narodni politiki važno in kaj ni.

Te glavne misli smo izluščili iz nagovora dožedanega predsednika Kluba slovenskih študentov na Dunaju Miška Kulnika ob otvoritvi njegovega občnega zbora v petek 9. oktobra. Kako neposredno je bila s temi stavki skicirana vloga kluba, je pokazalo poročilo, ki so ga podali drugi odborniki o delu kluba v minulem poslovnem letu. V tem letu je imel klub 24 rednih in 3 izredne sestanke, njegov odbor pa 7 sej. Njegova korespondenca je dosegla 160 pisem in dopisnic.

Svoj glavni poudarek je dal klub v tem letu slikom z avstrijsko javnostjo. Te slike je gojil tako s svojim biltenom „Informationen“, od katerega sta izšli dve številki v 400 izvodih, kot pa s kontakti in diskusijami po predavanjih na svojih sestankih. Tako so na klubskih sestankih v tem času govorili ministerialni svetnik dr. Anton Andorfer, urednik lista „Die Presse“, dr. Felix Gamsilcheg, sodelavec revije „Die österreichische Nation“, dr. Erich Körner, glavni urednik tednika „Die Furche“, dr. Kurt Skalnik in dr. Albert Massiczek. Če k temu dodamo še predavanje koroškega deželnega glavarja Ferdinanda Wedeniga na počitniškem sestanku kluba v Podravljah in to, da se klub pripravlja na predavanje zunanjega ministra dr. Kreiskega, potem vidimo, kako prizadevno goji stike z avstrijsko javnostjo.

S tem pa nikakor ne bodi rečeno, da je zanemarljiv stike s slovensko stvarnostjo. Tu

SPZ NAZNANJA

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli

vabi na

družabno srečanje

v soboto, 24. oktobra 1964 ob pol osmi uri zvečer pri Rasločniku v Lepeni in

v nedeljo, 25. oktobra ob dveh popoldne pri Kovaču na Obirskem.

Oče bratov Avsenikov bo ob spremljavi glasbe svojih sinov na ploščah predaval pod naslovom

Prelepa Gorenjska v sliki in pesmi

barvne diapozitive o gorenjskem svetu in njegovih krajih. Po predstavi prosta zabava.

so se udeleževali že njegovi člani sami, kar čedna pa je vrsta slovenskih predavateljev in javnih delavcev, ki so govorili na sestankih kluba. Med drugimi so to bili predsednika obeh naših osrednjih organizacij, dr. Franci Zwitter in dr. Valentin Inzko, nadalje P. Ivan Tomažič, dr. Tone Jelen, dr. Boris Paternu, Ernest Petrič ter Joža in Marija Villan. V teh predavanjih in razgovorih je bilo govora tako o naši narodni problematiki, o jugoslovanski politiki do narodnih manjšin o vlogi mladih slovenskih intelektualcev v sodobni družbi, o sodobni slovenski liriki, o poti v zedinjeno Evropo ter o pravni zaščiti pred diskriminacijo, da navedemo le nekaj zanimivih tem na klubskih sestankih.

Boj proti alkoholizmu je stvar vseh in vsakogar

Zvezno ministrstvo za socialno skrbstvo posveča v tem tednu posebno pozornost borbi proti alkoholizmu. Potom tiska, radia in televizije ter drugih publikacij opozarja na posledice alkohola in podvrženosti alkoholu, ki se naglo veča in katere posledice so lahko sila usodne za posameznika in za družbo.

Na Koroškem potrošimo letno tričetrtil milijarde šilingov za alkoholne pijače. To je toliko, kot znaša skupni letni deželni proračun na Koroškem ali pa kot stane gradnja 3000 enostanovanjskih hišic. Namesto za blaginjo vseh in vsakogar, za udobnejše družinsko življenje in za času primerno vzgojo in šolanje mladine, ima levji del tega denarja za posledico gorje in razkol v številnih družinah, naraščajoče število zaradi alkohola obolelih v umobolnicah ter naraščajoče število kriminalnih dejanj — ropov in ubojev — ter delovnih in prometnih nezgod.

Alkoholizem povzroča v našem zasebnem in družbenem življenju naraščajočo gmožno in moralno škodo. Tega se naj bi zavedali vsi in vsakdo, tudi tisti, ki alkoholne pijače proizvajajo, jih prodajajo in delajo za nje vse preveč hrupno reklamo. Poslovna vnetost mora imeti svojo mejo tam, kjer je v nevarnosti zdravje in obstoj ljudi in družin.

Če upoštevamo vse to in če upoštevamo še literarna srečanja in pevski zbor kluba, potem vidimo, da je bil res vsak odbornik kluba na mestu in da se je vneto trudil za njegovo rast in dejavnost. Da je bila taka dejavnost za klub tudi finančno breme in da je z njo subvencijo prosvetnega ministrstva in koroške deželne vlade do zadnjega smotrno izkoristil, se razume samo po sebi. Na občnem zboru se je število klubašev

Spremembe v voznem redu železnice

Na progi Celovec—Področica se je od ponedeljka, 19. oktobra 1964, spremenil vozni red treh vlakov. Vlak, ki je prej vozil iz Področice v Celovec ob 9.35 uri, vozi od ponedeljka naprej že ob 8.45. Vlak, ki je vozil iz Celovca v Področico ob 10.56

Sele-Kot

Kakor smo že v zadnji številki na kratko poročali, se je naš Kot pomnožil za novo družino. Pomnožil se je za mlado družino Francija Kropivnika, ki je v nedeljo 11. oktobra pripeljal na svoj dom pri Gašperju mlado ženo Berto Štefelinovo, pd. Kopicarjevo s Planine pod Golico, s katero sta dan poprej sklenila zakonsko in družinsko zvezo.

Poročno slavlje je bilo na nevestinem domu visoko nad Jesenicami. Bilo je prijetno in veselo, kakor ga znajo prirediti le po gorenjskih vaseh, kjer še živijo globoko zakoreninjene stare kmečke šege in navade. Preden je naš ženin Franci lahko popeljal svojo nevesto k poroki, jo je moral od domačih fantov odkupiti in globoko seči v svoj žep. Raznih oblik »zapenjanja« kar ni hotelo biti konec, kajti domači fanje si niso pustili vzeti, da bi izpustili vsaj enega teh obredov.

Ko je Franci z velikim spremstvom pripeljal svojo Berto končno kot ženo nazaj na njen dom, se je pričelo veselo ženitovanje, prava gorenjska kmečka ohcet. Domači fantje so tudi pri tem po svoje skrbeli za prijetno družabnost, kateri je naš Rožanski kvintet, katerega član je tudi Franci, vedno znova prilijal olja, da smo se vrteli, peli in veselili, kot bi Kočani in Planinčani rasli skupaj in se poznali že iz otroških let. Da je bila pri vsem tem nevestina hiša izredno gostoljubna, hočemo še posebej hvaležno pripomniti.

Sedaj živi mlada Gašperjeva gospodinja že skoraj 14 dni med nami. Prišla je iz trdega življenja hribovskih kmetov in iz družine, kjer s štirimi otroki po očetovi smrti pred sedmimi leti, res ni bilo lahko. Zato vemo, da se bo kmalu izpolnila naša želja, da bi se pri nas kmalu uživala in postala ob svojem pridnem možu tvorni del marljive, zavedne in gospodarsko napredne Gašperjeve rodbine ter naše trdne sosesčine in prijetne družabnosti v Kotu.

KOLEDAR

Petek, 23. oktober: Severin
Sobota, 24. oktober: Rafael
Nedelja, 25. oktober: Krispin
Ponedeljek, 26. oktober: Evarist
Torek, 27. oktober: Frumancij
Sreda, 28. oktober: Simon
Četrtek, 29. oktober: Narcis

povečalo za 10 novih članov iz vrst lanskimi maturantov slovenske gimnazije v Celovcu, ki sedaj študirajo na Dunaju. Novi odbor s predsednikom Pavlom Zdvocem na čelu je prevzel prijelno nalogo, da nadaljuje dosedanje plodno delo, da se bo v prihodnje še uspešneje razvijalo, kar z odborom vred želimo vsi koroški Slovenci.

Počastitev penzionistov

Ob dosegu 90-letnice njihovega življenja je Zavod za starostno zavarovanje delavcev v Grazu poslal čestitke in darila Teréziji Dovjak v Borovljah, Lambertu Partlu na Bistrici v Rožu, Janezu Fritzu v Belli in Mariji Passetzky pri Gospej Sveti. Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo.

uri, vozi že ob 10.26 uri, vlak pa, ki je vozil iz Področice v Celovec ob 11.47 uri, vozi sedaj že ob 11.17 uri. Do spremembe je prišlo zaradi tega, da se olajša vožnja otrokom, ki se vozijo v Celovec k popoldanskemu šolskemu pouku.

Na progi Celovec—Pliberk vozijo od 11. oktobra vlaki iz Celovca ob 5.40, 8.25, 9.48, 11.25, 12.36, 13.55, 16.15, 18.15 in 19.20 uri. Vlaki, ki vozijo iz Celovca ob 8.22, 13.55 in 18.18 uri, vozijo samo do Pliberka, vsi ostali pa do Št. Pavla, Wolfsberga in Zeltwega. Iz Pliberka mesta proti Celovcu vozijo vlaki ob 5.23, 6.27, 8.23, 11.17, 12.44, 14.34, 16.45 in 17.56 uri.

Spremenil se je tudi vozni red vlakov na progi Sinča vas—Železna Kapla. Iz Sinče vasi proti Železni Kapli vozi sedaj vlak ob 6.15, 10.05, 14.40 in 19.05 uri, iz Železne Kaple v Sinčo vas pa ob 5.00 (ob delavnikih), 5.55 (ob nedeljah in praznikih), 10.05, 13.15, in 16.53 uri.

TO IN ONO

od Šmehora do Labeta

LOČE NAD BAŠKIM JEZEROM. — Za medvedom, ki je delal poleti škodo v območju Slovenjega Plajberka, so pretekli teden zasledili medveda v območju Jope. Zadnji medved se je tod okoli klatil pred osmimi leti.

BISTRICA V ROŽU. — Zvezni minister za prosveto je podelil lastniku tovarne akumulatorjev, dr. Leopoldu Jungferju častni naziv profesorja kot priznanje za njegovo raziskovalno in znanstveno delo. Jungfer uživa kot strokovnjak in raziskovalec mednarodni sloves.

ZIHPOLJE. — Na Ljubeljski cesti se je v nedeljo zvečer pripetila grozna prometna nesreča, ko se je kombi borovljskega mestnega župnika dr. Geramba s sedmimi osebami zaletel v drevo in ga odlomil. Prometna nesreča je doslej zahtevala že štiri smrtne žrtve. S tem so nedeljske prometne nesreče zahtevale na Koroškem 8 smrtnih žrtev, od petka do torka pa je na Koroškem 10 oseb doletela smrt na cesti.

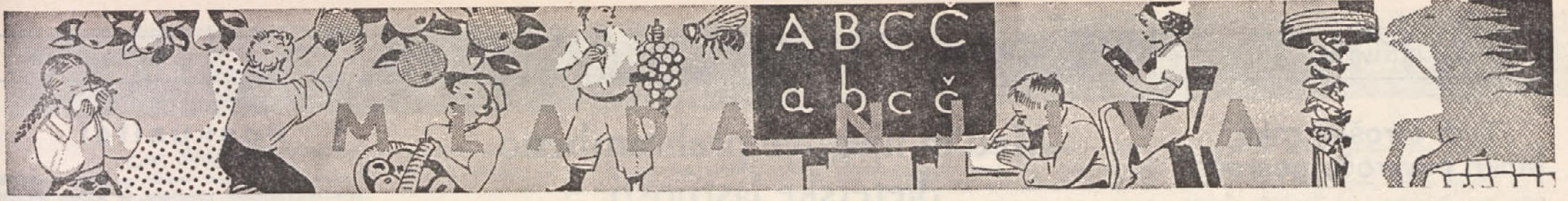
CELOVEC. — V prisotnosti predstavnikov mestne občine in Philipsovega koncerta ter več sto delavcev njegovega podjetja in drugih podjetij na industrijskem terenu južno od mesta, je celovski župan Ausserwinkler odprl novo cesto skozi ta teren. Mestna občina je to cesto imenovala po umrlem generalnem direktorju Philipsa, ing. Koningsbergerju, ki je veliko doprinesel za industrializacijo Celovca in za nastanek novih delovnih mest.

ŠKOCIJAN. — V nedeljo je župan Jesse predal svojemu namenu novo poslopje otroškega vrta, ki ga je zgradila občina in ki bo za otroke odprto od pomladi naprej.

TINJE. — Tretji požar tekom leta je zajel našo vas. T torek je pogorelo gospodarsko poslopje Franca in Ottilije Kucher, pri čemer je nastala škoda v višini četrtil milijona šilingov. Poslopje je bilo preniklo zavarovano.

ŠT. RUPERT PRI VELIKOVCU. — V sredo so na šentruperskem pokopališču položili k zadnjemu počitku prosta v p. Antona Benetka.

ŠMARJETA NAD PLIBERKOM. — Župan Kristan je v nedeljo izročil svojemu namenu občinski telefon pri Gutovniku.

FRANCE
TROJAR

Partizanska mati

V temni noči konec oktobra 1943, ko je divjala nemška ofenziva v skoraj vseh vaseh Dolenjske in Primorske, sta se z onemoglim korakom in lačna bližala dva partizana vasi Lipenje. Ustavila sta se ob mali hišici na robu vasi. Iz njenih oken je sijala luč skozi zavese. Iz bajte ni bilo slišati glasu. Prvi je rahlo potrkal na hišna vrata. Bodo hoteli odpreti? je podvomil. Nekaj trenutkov ni bilo odziva. Morda niso slišali, je pomislil. Potrkal je še enkrat, malo močnejše. Tedaj je zaslišal rahle stopinje in ženski glas: „Kdo je?“

„Partizan,“ je vzkliknil. Vrata so se odprla. Na pragu je stala starejša žena. Rachel sij svetilke je padal nanjo iz izbe v predverje. Ni bila prestrašena, celo smehljala se je. „Si sam, tovariš?“ je tiho vprašala. „Ne, nisem. Še eden je z menoj. Lačna sva, mogoče...“

Beseda mu je zastala v strahu, da v tej hiši nimajo niti sami zase. „Oh, saj vem, da

sta lačna,“ je spregovorila ženica, „kar v hišo stopital!“

Vstopil je. „Saj veste, mati, opreznost je v teh časih povsod potrebna.“

V mali izbi je sedelo za mizo troje ljudi. Moški srednjih let, mlajše dekle in starejši mož. Pod stropom je gorela petrolejka, oni pa so tiho in zvedavo ogledovali prišleca.

„Dober večer!“ jih je pozdravil.

„Zdravo!“ mu je odgovoril mlajši.

„Kar k mizi, tovariš!“ je tedaj spregovorila ženica, „tu so moj mož, hčerka in terenec Jože.“ Prisedel je k mizi, snel puško in jo postavil kraj sebe, mati pa je postavila mleko in žgance na ognjišče. Ko je postavila latvico in skledo na mizo, je dejala: „Pokličem še tvojega tovariša.“ „Ni treba, mati, nekdo mora stražiti,“ je odvrnil partizan. „Naj se tvoj tovariš kar mirno navečerja,“ je rekla. „Bom že jaz stražila.“

Potem je vzkliknila: „Kako vesela bi bila, če bi prišel z vama tudi moj sin. Kdo ve,

kje je, če je še živ. Morda ga zebe, morda je lačen...“

„Partizani se znajdejo povsod,“ so jo potolažili. „Tudi vaš sin.“

Stopila je pred hišo, povabila partizana v izbo k mizi, sama pa je ostala zunaj in stražila.

Peščeni grad

Za hribi in gozdovi, daleč nekje med kamenjam, peskom in blatom je samevala bedna kočica in dajala streho mali Dobrili in njeni revni materi. Na eni strani se je bajtica opirala na peščeno steno hriba, na drugi pa je segala v jamo, kjer so nekaj kopal pesek. To pa je bilo že davno, davno.

Poleti, ko je pripekalo sonce in so Dobrilo vabili prijazni glasovi ptic, se je naraje igrala pred bajtico na kupu peska. Mati je medtem nabirala jagode, borovnice, zdravilna zelišča in dračje, jeseni pa gobe, da sta z deklico mogli skromno živeti. Materinega zaslužka je bilo premalo še za hrano, kaj šele za obleko in druge stvari. Posebno hudo je bilo materi, kadar je zaslišala Dobrilo: »Mamica, pokaži mi punčko!« Odvrnila pa ji je: »Bodi pridna in sešila ti bom punčko, majhno deklico, še manjšo kot si sama.« Vendar ji dane obljube ni mogla izpolniti.

Minevali so dnevi in mati je že mislila, da je Dobrila pozabila na punčko — pa ni. Le enkrat samkrat je za nekaj trenutkov res pozabila nanjo. Kakor vsak dan se je tudi tokrat igrala na kupu peska, delala gradove in pekla potice, ko ji je naenkrat noga stopila na nekaj mehkega. Dobrila je pogledala in se še bolj začudila, ko je zaslišala cvileč glasek, ki ji je rekel: »Vzemi me, jaz sem tvoja punčka!« Bil je debel gumijast možiček z izbuljenimi očmi. »Nisi, nisi, nisi! Ti nisi punčka, ti si grd možiček,« je vzkliknila Dobrila in drobne solze so ji pritekale po licih. Možiček pa jo je prosil in moledoval, naj ga pobere in se igra z njim — ne bo ji žal.

Minilo je dosti časa in nič se ni zgodilo. Dobrila se je navadila na možica in se z njim vsak dan igrala. Rekla mu je Trebušak. Nekoga dne pa ga je nekam založila in ga ni mogla najti. Od žalosti je hudo zbolela. Bledlo se ji je in v blodnjah je govorila s Trebušakom, ki ni bil nihče drug kot zakleti princ. Rekel ji je, naj ga pride rešit, ker to lahko le ona stori.

Približala se je tretja noč Dobriline boleznin in mati je obnemogla zaspala. V sanjah pa je zagledala svojo drobno deklico vso obzarjeno, nasmejana in svetlo. Stopala je po

preprogi, pokriti s cvetjem, na njeni levici pa je bil lep in slok mladenič. V njem je takoj spoznala Trebušaka. Stegnila je roke, da bi Dobrilo objela, tedaj pa je pod njeno nogo nekaj zacvililo. Bil je Trebušak, ki je padel iz koša, kjer je imela zdravilna zelišča. Mati je Trebušaka prijela in ga nesla Dobrili, toda joj in prejoj! Posteljica je bila prazna. Vsa nesrečna je mati odšla iskat svojo deklico in je zavila po poljski streezi proti gozdu. Na pot so ji priskakljali prijazni zajčki, ižeži in lisica zvitorepka. Z drevos so se oglašali ptički, letali pred njo in ji kazali pot. Hodila je že dolgo, ko je od daleč zagledala velik peščen grad na strmih skali. »Tja gor bom šla,« si je mislila, »in prodajala jagode gospodi, da bom imela denar in bom šla lahko iskat po svetu svojo hčerko.« Odložila je košarico in iz nje je padel Trebušak — toda kakšen!

Nekaj je močno počilo, trikrat zaškripalo, zapiskalo in naredila se je gosta megla. Izginil je grad, izginil Trebušak, mali trebušasti možiček. Zraven matere pa je stal lep mladenič. Prijel jo je za roko in jo vodil do skrivnostnega gradu, ki je bil ves v megli. Odprl ji je težka kamnita vrata in ji je pokazal pot v prelepo notranjost gradu. Igrala je čudovita godba in na prestolu je sedela njena Dobrila. Trebušak pa je rekel:

»Ljuba Dobrila, ti si me rešila tisočletne zakletve in zato sem ti pripeljal drago mamico. Odslej bomo ena družina in moj peščeni grad bo naš dom.«

Polžek je šel spat

*Polžek je šel spat;
kasna je jesen,
hladen dih je njen,
cvetje šlo je s trat.*

*Hišico zaprl,
skrčil je roge,
pustil vse želje,
kakor bi umrl.*

*V listju zdaj leži,
čaka, da pomlad
mrzav prežene s trat,
da se spet zbudi.*

*In tedaj odprl
hišico bo spet —
ves zelen bo svet —
v sončni dan bo zrl.*

*Zdaj pa sladko spi.
Kaj mu mar snega,
zimskega gorja!
Srečen polžek ti!*

Janezek premišljuje o poklicu

Najbrž ne poznate Janezka iz sosedne ulice. Tudi če vam zaupamo, da je Janezek črnih las, da je živahen in da hodi v drugi razred osnovne šole, boste rekli, zakaj bi ga pravzaprav morali poznati. Fant je kot vsi drugi, še deček. Le kaj je na tem posebnega!

Natanko tako: deček je še, neresen, rad se potepa in ima bujno domišljijo. Pred kratkim je sedel pred veliko modro hišo, v kateri stanuje, in se je mrščil.

— Kaj je! — ga je pobaral sosed z drugega nadstropja. — Nevšečnost!

— Nevšečnost, — je prikimal Janezek.

— Kakšna! Velika!

— Velika! Razmišljam o tem, kaj bom, ko bom velik.

Sosed se je zasmel. Veselo in glasno. Še pomislil ni, da bo ta smeh užalil dečka.

— Le zakaj se hahljate! — je vprašal Janezek temno. — Kaj niste vi o tem nikoli razmišljali!

— Nisem, — je rekel sosed. — Pravzaprav sem, toda pozneje. Počakal sem, da sem odrasel kratkim hlačam in šele takrat sem se vprašal: Človek, saj moraš vendar nekaj postati. Toda kaj!

Zdaj se je zasmel Janezek, zjezil pa sosed.

— Pogledaj ga no, še smrkav je, pa se že dela norca iz odraslih ljudi!

— Kaj pa morem zato, če je smešno, — se je venomer hihital deček. — Bili ste že odrasli, pa še vedno niste vedeli, kaj boste delali!

Zdaj se je sosed zamislil in utihnil.

— Ne bodite jezni, — je zaprosil Janezek. — Nikoli več se vam ne bom smejal.

— Saj ne gre za jezo, — je zamahnil sosed. — Šele zdaj mi je prišlo do živega, da imaš prav. Tako si še majhen, pa že tako pameten!

— Zdaj ne razumem, — je rekel iskreno Janezek.

— Pa še kako dobro si razumel vso stvar. Ni prav, če človek čaka in ne ve, kaj bo postal v življenju. O tem je treba razmišljati že zgodaj, pa tudi se potem še desekrat premisli! Mogoče bi tudi jaz izbral kaj drugega, če bi začel o tem pravočasno premišljevali.

In sosed je resno pozdravil dečka ter izginil v vežo. Janezek je buljil za odraslim človekom in ni prav vedel, kaj naj si misli o njegovih besedah. Potem pa je začel spet v mislih naštevati, koliko je na svetu poklicev.

Okameneli smehljaj

45

JOZE
CIUHA

Odgovoriti sem ji moral na veliko vprašanj, čeprav je spraševala dosti manj ko jaz. Skozi lagodno pomenkovanje se je vedno znova ustavila pri sreči. Naslutil sem, da ima svoje posebne predstave o njej in da se ji zdi vse, kar je z njo v zvezi, zelo važno. Slovar njenih besed ni bil ne izbran ne bogat. Vendar jih je postavljala tako, da je z njimi lahko vse povedala. Vodile so ljo preproste in jasne misli. Besedo „happiness“ je izgovarjala tako, da je samoglasnik a, ki sicer v izgovoru zveni bolj kot e, ostal a. Ne vem, čemu. Iz besed, med katere jo je vpletala, sem razbral, da podoba njene sreče krvavi. Morda je ob njej iskala kot sholastični filozof svojo večno resnico. Njeno prizadetost je izpovedovala tudi napeta krčevitost prstov.

„Čemu ljudje na svetu niso srečni?“

Noi je znala pisati in brati, se pomenkovati o sestrah, sorodnikih in prijateljicah, verjetno je znala kaj povedati tudi o svojih čustvih, čeprav vzhodnjaki o njih le malo govorijo, ni pa vedela ničesar o sociologiji in globinski psihologiji. Zato so se njene misli krčile med vsakdanjostjo in neprodinimi stenami molka. Zato je tudi morala toliko razmišljati.

Dlani so naju hitreje zblížale kot besede. Pogovorna

angleščina ne pozna tikanja, vendar je najin obojestranski „you“ že zvenel kot ti: po drugi uri poleta.

Vprašala me je:

„Koliko si star?“

„Šestintrideset let.“

„Mislila sem, da si mlajši. Gotovo dobro živiš in nimaš dosti skrbi.“

S palcem je podrgnila po notranji strani moje desne dlani in pristavila:

„In z rokami tudi ne delaš.“

Začela se je najina popotna intimnost. Tudi jaz sem vprašal:

„Koliko si stara?“

„Mlada sem, toda v bistvu sem stara.“

„Koliko si stara?“

„Enaindvajset let.“

„In zakaj misliš, da si stara?“

„Saj ne mislim. To določeno čutim.“

„In kako čutiš to?“

Položila mi je dlan na lepo oblikovano levo dojko, da sem pod njo lahko začutil utrip srca:

„Tu notri je vse. Tu čutim. Mogoče zato, ker sem nesrečna.“

„In zakaj si nesrečna?“

„Belci ste kot policisti: vedno samo sprašujete, pri tem pa včasih nočete razumeti preprostih stvari, ki so celo otrokom razumljive.“

„Ne razumem te.“

„Vidiš, saj sem rekla: govorite in govorite in se še pogovarjati ne znate.“

„Ne razumem te.“

„Saj me ne moreš razumeti.“

„Zakaj ne?“

„Zato pač.“

„Povej mi, zakaj si nesrečna! Mogoče te bom lahko razumel.“

Začela je pripovedovati zgodbo o ameriškem oficirju, ki ga je spoznala, ko ji je bilo sedemnajst let. Z ljubimkanjem se nista dolgo obojevala. Kmalu zatem, ko sta legla v isto posteljo, sta se vselila v hišico nekje v predmestju Bangkoka. Bila sta srečna. Obljubljal ji je, da se bosta poročila. Z osemnajstim letom mu je rodila dečka. Potem je bil oficir prestavljen v Vietnam, v Bangkok pa se je vračal vsako drugo nedeljo. Včasih je prišel tudi za nekaj dni: vendar se to ni pogosto zgodilo. Sinku je bilo nekaj čez leto, ko lje bil oficir odpoklican v ZDA. Dal ji je sto dolarjev, nekaj obljub in svoj naslov. V začetku ji je še kar pogosto pisal. Potem pa so postajala njegova pisma vse bolj redka. Ona mu je pisarila ne glede na njegovo molčečnost in od vsega začetka enako o njegovem otroku in svoji ljubezni. Naposled ji je namesto njega pisala njegova žena: naj ne nadleguje njeneža moža, naj ne ruši njene družinske sreče, da sicer oba obžalujeta, ker je ostala sama z otrokom, in da bosta zanj skrbela itd. To je bilo zadnje pismo iz Amerike. Poslej ni bilo nobenega več in tudi denarja ni bilo.

„Me zdaj razumeš?“ je vprašala.

„Mislim, da.“

„Torej veš, zakaj sem stara?“

„Ni nujno, da bi bila zaradi tega stara.“

Spustila je veke preko oči in rekla:

„Torej sem ti zastoj govorila: nisi me razumel.“

Znova je začela govoriti o sreči: ni mogla doumeti, zakaj se je njena nit pretrgala, ko sta bila vendar tako brezumno srečna. Nadaljevala je:

„Jokala bi, če bi ne bil ti ob meni.“

„Mislim, da vzhodnjakinje ne jočejo.“

Tudi otroške roke lahko povzročijo nesrečo

Nesreče, ki jih zakrivijo otroci, so navadno posledica enega izmed treh vzrokov: nepremišljenosti, zavzetosti pri igri ali čara prepovedanega. Če otrok spleza na okensko polico, da bi pogledal na ulico, niti ne pomisli na materina svarila, ki jih je slišal kedo ve kdaj. Zelja je močnejša, posebno ker je na ulici gotovo nekaj, kar mora videti ali pa prijatelj, ki mu mora povedati, da se ne more priti igrati, ker ga je mati zaklenila v stanovanje.

Nesreč zaradi nepremišljenosti ne moremo predvidovati. Vzrok zanje je v človeški naravi, ki nima več nezgrešljivega instinkta, ki vodi živali. Storitno lahko le to, da skušamo preprečiti morebitno nesrečo s tem, da omejimo gibanje otroka, zaklenemo nevarne prostore ali odstranimo nevarne predmete.

Otrok, ki ga pustimo samega, mora dobiti nekaj, kar ga bo popolnoma zaposlilo, n. pr. barvnike in dovolj papirja. Najbolje je, če damo igračo otroku že četrte ure prej, tako da bo ob našem odhodu že ves zatopljen v igro.

Vendar pa je lahko tudi igra za otroka nevarna. Otrok lahko odpre omarico z orodjem in vtakne pilo v električno stikalo ali pa vtakne vanj celo svoje prste. Zato moramo vsa dosegljiva stikala zavarovati, da otrok ne bo mogel do njih.

In potem še privlačnost, ki jo ima vse prepovedano. V vsakem otroku tiči želja, ki že tisočletja tli v ljudeh: da bi sam prižgal plamen in ga branil. Otroci najdejo pač najrazličnejše načine, s katerimi si ogrožajo zdravje in življenje. Zato moramo paziti, preden bo prepozno.

Škarje, nože in podobne predmete je treba odstraniti iz dosegljivega območja malih otrok. Nevarna more biti že polmetrska palica in igra z vrtačko je že marsikatero otroka stala oko. Nikar ne puščajmo ključa na notranji strani vrat, če je otrok sam v stanovanju. Otrok le preveč rad obrača ključ. Iz prostora, kjer se bo otrok igral, je treba odstraniti tudi vse električne aparate. Če morete, odklopite pred odhodom vodo. Tudi vrvi, ovratnice in šali ne spadajo med igrače malega otroka. Zdravila, kemikalije in jedke tekočine morajo biti dobro zaklenjene.

ČAJNA BOVLA

Za čajno bovlo skuhamo nekoliko močnejši čaj ter ga sladkamo. Na liter približno 30 dkg sladkorja, dodamo nekoliko sladkanih jagod (ko je sezona), pozimi pa kakršnokoli sadje. Bovli dodamo še limonin sok, lahko pa tudi pomarančni sok, nato nekaj kock ledu, če želimo, da je še posebej dobra, pa jo izboljšamo z dcl konjaka.

Med in njegove prehrabne dietetske lastnosti

Med je narvano živilo, ki ga človeški rod uporablja, odkar ve zase. Kaj vemo o medu? Med je sladka, tekoča gosta snov, ki prijetno diši in ima rumenkasto rjavo barvo v različnih odtenkih. Zbirajo ga čebele iz cvetlic in sadnega soka, predelajo v svojem telesu in shranijo v satju za hrano svojih potomcev. Različne vrste meda se razlikujejo po vonju, barvi in sestavinah. Te lastnosti so odvisne od vrste rastlin, s katerih so čebele med ubrale, pa tudi od podnebja, vremena, itd. Kakšne snovi vsebuje med? Od 70 do 75 % je fruktoza in glukoza, to sta vrsti sladkorja, ki je lažje prebavljiv kot naš navaden sladkor. Do 25 % je v medu vode. Jako važno je dejstvo, da vsebuje med različne rudnine v majhnih količinah; to so: silicij, baker, mangan, železo, klor, kalcij, kalij, natrij, fosfor, žveplo, aluminij in magnezij. Razen tega vsebuje med tudi nekaj homonov in nekoliko vitaminov iz skupine B.

Ker se sladkor iz meda zelo lahko prebavlja ter hitro vsrkava v kri, se priporoča ljudem, ki bolujejo na prebavilih, uživanje meda. Tudi za športnike je med odlična vir energije, ker hitro prehaja v kri. Prav tako je priporočljiv za otroke in starce.

Ceprav so rude zastopane v medu v zelo malih količinah, je njihova prisotnost tako važna, ker se nahajajo v obliki lahko prebavljivih spojin. V novejšem času so poskusili umetno pripraviti iste spojine, čeprav je uspelo ustvariti kemično enake spojine, niso imele enakih učinkov, nekaj jim manjka, niso tako lahko prebavljive. Ameriške preizkušnje meda so pokazale, da je med temnejše barve bogatejši na rudninah, kot svetlejši vrste, s tem je tudi njegova prehrabna vrednost večja. Tudi količina vitaminov ni enaka v vseh vrstah, na primer v akacijevem medu jih je pol manj kot v kamiličnem.

Že davno so ljudje poznali zdravilne lastnosti medu, uporablja pa se še danes ne toliko kot zdravilo, bolj kot pripomoček k zdravljenju. Davno je znano, da ima med odvajalno dejstvo — čisti črevesje. Posebno v primerih, kjer bi lahko odvajalna sredstva škodila, se priporoča jemanje meda v to svrhu. Zapaženo je tudi, da je med odlično sredstvo v primeru mnogih otroških bolezni. Slabotnim, suhim, slabokrvnim otrokom so dajali med in ne samo, da so pridobili na teži, tudi krvna slika se je odlično popravila. Takega uspeha ni, če se daje namesto medu sladkor. Povečanje števila krvnih telesov ni samo posledica železa, ki ga vsebuje med, temveč tudi prisotnosti derivatov klorofila. Po podatkih nekaterih ameriških strokovnjakov naj bi med imel dobre lastnosti tudi pri zdravljenju srčnih bolnikov. Naravni med, vzeti iz satovja in neprečiščen kakor tudi vosek vsebujeta neki vitamin I, ki uspešno zavira krčenje tkiv, to je lastnost, ki ugodno vpliva na bolno srce. Če se med ogreje ali prevre, izgubi to svojstvo. Po podatkih nekega ruskega zdravnika naj bi bil med tudi uspešen pripomoček pri zdravljenju čirov želodca in dvanajsternika, uporablja ga v velikih količinah. Prav tako je znano delovanje meda proti kašlju. V Ameriki se več medu prodaja kot zdravilo proti kašlju kakor — kot živilo. Delovanje meda v teh primerih se razlaga z

njegovo lastnostjo, da posrka odvečno vlago s sluznic, pokriva draženo površino sluznice grla in pomaga izločanju sluzi.

Tudi pri mnogih kožnih boleznih se uporablja med v različnih mažah, ker deluje razkužljivo in blažljivo. Ker med preprečuje sušenje bolne kože, ostane pod njim koža mehka.

Ko ljudje še niso poznali sladkorja, je služil med za gotove vrste peciva zaradi prijetnega vonja in ker se tako pecivo počasneje suši, kot drugo, ki je zamešano z navadnim sladkorjem (tudi v tem primeru med zadržuje vlago). Medeno pecivo potemi pri pečenju, ker se med karamelizira. Zato se priporoča dodatek samo 40 odst. medu, drugo pa sladkor. Če uporabljamo pecilni prašek, pa je bolje vzeti samo 5 odst. medu zaradi prijetne arome in ker ostane dalj časa sveže, večja količina pa testo zakiseli in preprečuje delovanje pecilnega praška, testo ne naraste.

Po svojih hranljivih in dietetskih lastnostih spada torej med v vrsto zelo dragocenih živil in se njegova uporaba posebno priporoča otrokom in starejšim ljudem.

Sen, ki utruja

Nekateri ljudje se po osemurnem spanju zjutraj prebude utrujeni in nerazpoloženi. Temu se pridruži še misel na novi dan in nervoza. Sčasoma pa slaba volja izgine, utrujenost se izgublja in človek se loti svojega dela živahno in z veseljem; živahnost se čez dan stopnjuje in je zvečer največja.

Tej utrujenosti pravimo paradokсна astenija in je izraz posebnega temperamenta. Lastna je ljudem, ki so nerazpoloženi in utrujeni zjutraj, živahni pa zvečer. Seveda je dolgo bdenje običajno slaba navada, škodljiva zdravju, a se vendar zdi, da v nekaterih primerih to bdenje prija organizmu.

Drobni nasveti

■ Surov krompir je blažilno sredstvo za opekline. Dovolj je, da položimo tanek odrezek na lažje opekline. Pomaga tudi proti glavobolu z ovitkom krompirja na čelu.

■ Igralne karte najlepše očistimo s kolonjsko vodo, osušene pa narahlo natremo s smukcem, da se ne sprimejo.

■ Tope nože lahko nabrusimo, če jih podrgnemo z grobim smirkovim papirjem.

■ Bravina, ki je zelo pusta, dobi okus divjačine, če jo nekaj dni namakamo v posnetem mleku.

■ Ščetke, ki so postale mehke, pomočite v mešanico vode in mleka; potem pustite, da se posuše. Če to večkrat ponovite, bodo kmalu trde.

Poskusite!

GOVEJI PTIČKI

60 dkg govejega mesa zrežemo na večje zrezke, jih potolčemo, posolimo, popopravimo ter vsakega pramažemo z gorčico, obložimo z narezano hamburgero slanino in na kolobarje narezanimi kislimi kumaricami. Nato zrezke zvijemo po dolgem v klobase, jih prevežemo z močno nitjo in zložimo v kozico, v kateri smo že prej prepražili srednje veliko, drobno narezano čebulo toliko, da je postala steklena. Za boljši okus dodamo mesu dve vejlici timijana.

Ptičke dušimo do mehkega, nato jih zložimo na krožnik, v kozico pa zmešamo 2 dcl kisle smetane, v katero smo vžvrkljali 1/2 do 2 veliki žlici bele moka. Da omaka ne bo pregosta, prilijemo še 2 dcl čiste vode in jo pustimo prevreti. Končno zložimo ptičke nazaj v kozico, preden pa jed serviramo, jo začnimo še z nekaj kapljicami limoninega soka in nastrgamo lupinico. Tako pripravljena mesa je izredno pikantna in okusna. Serviramo ga z dušenim rižem ali čezko štruco.

ČESKA ŠTRUCA

V skledi zmešamo pol žlice svinjske masti, dodamo sol, dve celi jajci in 20 do 25 dkg bele moka s škodlico mlačnega mleka, ki ga postopoma vlijamo v moko. Maso mešamo tako dolgo, da se testo, ki ga dobimo, odloči od žlice. Testo ne sme biti tekoče niti pretirno. Kolikor se takoj ne posreči, dodamo še moko oziroma mleka. Nato zmešamo vanj 2 na drobne kocke zrezani žemlji od prejšnjega dne. Z mokrimi rokami oblikujemo podolgovato štruco in jo kuhamo v vreli vodi, 20 minut na eni, 20 minut na drugi strani. Kozica, v kateri jo kuhamo, naj bo prostorna in tudi z vodo ne štedimo. Po 40 minutah vzamemo štruco iz vode in jo narežemo na polcentimetrške rezine.

Paradokсна astenija — imajo osebe z nizkim krvnim pritiskom in ljudje z neuravnoleženim živčnim sistemom; ti so navadno blede, visoki in suhi ter slabih mišic.

V nekaterih primerih pa je jutranja utrujenost posledica nehigijskega načina življenja. Posebno spomladi so znaki te boleznij prav posebno močni.

Pojav lahko razložimo tudi s kvaliteto in intenziteto spanja. Štiri do pet ur trdnega spanja lahko vrne organizmu energijo. Nemirno in lahko spanje, pri katerem so sicer mentalne sposobnosti uspavane, ne pa vsi organi, nam nikoli ne bo povrnilo toliko energije, kolikor smo je porabili v delovnem dnevu.

Razen prirojenih lastnosti so vzroki za slabo spanje v neurejenem življenju, velikem umskem naporu posebno zvečer in vse vrste pretiravanja. Prenatrpan želodec lahko deluje na živčevje, da le to ne more v spanju povsem sprostiti. Utrujenost lahko povzroči tudi slabo delovanje srca, jeter in posebno ledvic. V takih primerih lahko astenija traja ves dan, a je najmočnejša zjutraj.

Zato je potrebno opustiti vsako poživilo vsaj dve do tri ure pred spanjem (čaj, kava, alkoholne pijače). Pred spanjem je dobro, če se malo sprehodite ali napravite nekaj telovadnih gibov.

Spalnica ne sme biti pregreta, bolje je, če je popolnoma hladna. Pogoj za dobro spanje je tudi tišina. Položaj postelje vpliva na spanje le glede toplote zidov. Priporočljivo je spati brez vzglavja, razen bolnim na srcu.

„Jaz ljochem. Mar nisi opazil, da sem imela solzne oči, ko si prisedel?“

„Nisem.“

„Čemu ste belci tako površni?“

„Res nisem opazil.“

„Saj verjamem.“

„Veliko jočeš?“

„Preveč, kadar sem sama.“

„Si veliko sama?“

„Vedno sem sama. Jočem pa le takrat, ko me nihče ne vidi.“

„Kako misliš to — da si vedno sama?“

„Tako, da sem sama, tudi če je kdo z menoj.“

„Torej si sama tudi zdaj.“

„Rekla sem, da sem vedno sama.“

Stewardesa nama je prinesla malico: čaj, sendvič, sadje in tablico čokolade. Dal sem ji čokolado: za sinka. Z nenadno kretnjo mi je dvignila levo roko, nekoliko sklonila glavo in me bežno poljubila na prste. Vprašala je:

„Imaš rad otroke?“

„Seveda jih imam.“

„In dečke imaš gotovo rajši kot deklice?“

„To mi je pa zares čisto vseeno.“

„Prav zares?“

„Seveda. Te to čudi?“

„Seveda me.“

„Čemu?“

„Tako pač. Nenavadno je, če moški tako govori. In če bi ti otroka rodila ženska, kot sem jaz, bi ga tudi ljubil?“

„Seveda bi ga. Ne vem, zakaj ga ne bi.“

„Tudi če bi imel postrani oči in rumenkasto polt?“

„Seveda.“

„Nisi kot drugi moški.“

„Uboga Noi,“ sem pomislil in rekel:

„Mogoče si imela opravka s slabimi moškimi ali pa takimi, ki so imeli neumne predsodke.“

„Mogoče. Povej mi nekaj!“

„Kaj?“

„Kako misliš o ljudeh?“

„Ne vem, kaj misliš.“

„No, tako: čemu so take razlike med njimi?“

„Misliš, zakaj sva si različna med sabo?“

„Da. Vendar ne zaradi las in kože.“

„Poslušaj, Noi: mimo las, kože in jezika med ljudmi ni bistvenih razlik.“

„Si mar o tem prepričan?“

„Sem.“

„Potem zares slabo gledaš in razmišljaš.“

„Zdaj me ti ne razumeš.“

„O, saj bi rada videla, da bi bili vsi ljudje med sabo v bistvu enaki.“

Tokrat je ona zaobrnila pogovor. Vprašala je:

„Imaš tudi ti kakšnega otroka?“

„Imam.“

„Deklico ali dečka?“

„Deklico.“

„Jo je rodila bela mati?“

„Da.“

„Koliko je stara?“

„Deset let.“

„In kako ji je ime?“

„Marjetka.“

„To je zelo čudno ime: niti ponoviti ga ne bi znala.“

Motorji so enakomerno brneli. Najin pogovor se ni niti za hip utrudil. Med mnogimi površinskimi besedami mi je Noi odkrila marsikaj, kar se mi je zdelo nenavidno. Taki so bili za primero stavki:

„Belci živite preveč brez srca: vedno mislite na to, kaj bo jutri in pojutrišnjem, in zato nimate občutka za sedanost.“

Ali pa:

„Najbolj nesmiselno je to, da skušate gospodariti nad časom.“

In:

„Prepričani ste, da vse lahko kupite z denarjem.“

Ceprav Noi ni bila posebno pametna, je imela svoje nazore. Bili so enostavni in seveda precej fatalistični. Iz njih je dihala nemoč človeka v neenakem boju z okolico, razmerami in življenjem nasploh. Iz besed je pogosto zavela zagrenjenost, kakršna je značilna za ceneni sentimentalizem šestnajstletnih deklet in prostitutk. Vendar je v svoji preprostosti izpovedala nekaj lepih besed o smislu človeške sreče. Ne toliko zaradi premišljenosti in treznosti, kot zaradi prizadetosti, vere, mladosti in glasu, v katerem je trepetala splašena grlica.

Pet ur leta med Singapurom in Bangkokom je minilo neprimerno hitreje kot tisti dve med Džakarto in Singapurom.

*

Kmalu potem, ko se je pod nami zarisala kopnina, smo prileteli v Bangkok. Pristali smo pravzaprav izven njega, kajti letališče toči od mesta okoli 30 km trdne in dobre ceste, speljane po močvirnem svetu. Še preden smo pristali, sem skozi okence videl, da je del zemlje okoli mesta poplavljen. Voda je ostala po monsuni.

Ob uslužbenih za puliti se nisem dolgo zadrževal, vendar sem bil zadnji potnik v salonu med njimi. Američani in drugi so šli mimo njih dosti hitreje. Uslužbenci so bili kljub temu prijazni in so mi kot vsem ostalim postregli s steklenico super-cole.

(Nadaljevanje sledi)

za oddih in razvedrilo

HASSE ZETERSTRÖM:

Prijazen obraz

Te dni mi je prišla v roke knjižica, ki jo je napisal nemški sanitetni svetnik Sperling in ima naslov Higijenska ljutanja toaleta. Ta knjižica vsebuje telovadni sistem, ki ima to prednost, da je udoben — vse vaje lahko opravlja človek zjutraj kar v postelji. Sanitetni svetniki stare šole so imeli drugačne predpise: tek, plezanje in skakanje. Zdaj imamo torej ležečo telovadbo in čez nekaj let bo verjetno že zadostovalo, da bomo na posamezne gibe samo mislili.

Avtor zelo pomembne knjižice zaključuje svoja izvajanja z doslej na področju telovadbe neznano vajo:

»Ko si končal z vajami, se vzdigni iz postelje, stopi pred ogledalo in napravi vesel prijazen obraz. Takega tudi obdrži, naj se zgodi karkoli.«

Ko sem to navodilo prebral dvakrat zaporedoma, sem si dejal, da je važnejše od vseh telovadnih vaj skupaj. Kdor je vesel, je tudi zdrav, in potem je tudi lahko vesel, prijazen obraz. Svoje ustnice sem zavil v smehljaj, neprisljhen smehljaj, in si zgladil gube med obrvmi. Bil sem videti, kot da bi zadel prvo nagrado ali pa kot bi bil izvedel, da le-te moj smrtni sovražnik ni zadel. Čez nekaj časa sem začutil nekakšno napetost na obrazu, vendar sem vzdržal in s prijaznim smehljajem in veselim očmi odšel k zajtrku.

Družina je bila zbrana, moji sinovi so se brcali pod mizo, moja mati je mazala maslo na kruh moji hčerki, ki je stala na stolu.

Moja žena me je začudeno pogledala in dejala:

— Danes si pa tako čuden. Ti morda ni dobro?

— Imenitno! — sem dejal in se smehljaj.

Moji sinovi so me pogledali, moja hčerka me je pogledala in njene oči so se povečale od začudenja — tako razpoložena očeta še nikoli ni videla.

Čez nekaj časa je rekla moja žena:

— Danes pride inkasant za elektriko. Treba bo plačati 56 kron.

— Rad imam inkasante, — sem dejal. — In 56 kron je zelo malo.

Moja žena je prebledela. To je bilo zanjo nekaj novega. Urno je pristavila:

— Plačali moram tudi šiviljo. 130 kron.

— Seveda, — sem dejal, — zakaj pa ne? Skrajni čas je že, da si si kupila novo obleko.

Pozajtrkovali smo v vsesplošnem veselju, in ko sem šel, me je pospremila vsa družina po stopnicah.

Stopil sem v cestno železnico. Stari znanec, ki ga že nekaj let nisem videl, je prisedel k meni.

— No, kako ti gre? Tako vesel si videti. Ali si kaj prijetnega doživel?

— Ne, — sem dejal. — Človek je lahko vesel, čeprav ni nič veselega doživel.

— Tako? — je dejal. — Tega nisem še nikoli slišal.

— Pač, — sem dejal. — Saj je tudi mnogo ljudi, ki so videti inteligentni, v resnici pa sploh niso.

Moj stari znanec se je zdrznil in dejal:

— Prepovedujem si takšne šale! S tem si mislil seveda menel!

— Saj nisem rekel da si ti videti inteligentni, — sem dejal in se še naprej prijazno smehljaj.

Moj prijatelj je zapustil cestno železnico.

Nasproti mi je sedela neka mlada ženska. Bila je lepa. Pogledal sem jo s svojim prijaznim obrazom, ona pa je globoko zardela. Še naprej sem jo prijazno gledal, dokler je ni moški, ki je sedel ob njej, vprašal:

— Poznaš tega gospoda, Anič?

— Ne, — je rekla Anič.

— Potem je nesramno od njega, da tako bulji v neznan žensko.

Dvignil sem se in izstopil, ker nisem hotel povzročiti škandal. Na pločniku je stala moja teta. Imela je obvezano roko.

— Kako ti gre? — sem jo vprašal prijazno.

— Oh, padla sem z lestve in sem si zlomila roko. Zdaj grem v ambulanto. To vendar ni nič smešnega!

— Saj se ne smejem, draga teta, — sem dejal. — Smehljaj se. Delam prijazno ve-

Družba je prasnala v smeh. Američan je stopil k dolginu in ga dregnil pod rebra. »Anglež si, praviš?« ga je vprašal.

»Ze sedem sto let,« je odgovoril dolgin. Napravil je kisel obraz in sklonil glavo.

Američan se je nasmehnil. »Ali si delal v Ameriki?« je vprašal spet in stopil korak bliže.

Angležev obraz se je raztegnil. »Ali si že kdaj slišal, da bi se bil človek v Ameriki brez dela najedel? Delati sem moral. Najprej sem pomival mize, potem sem bil priložnostni delavec, zdaj sem pa rudar.«

»Ali se vračaš v Anglijo?« Američan je radovedno motril dolgina.

»Vsako tretje leto!« je pritrdil Anglež. »Najprej v Carlisle, potem v London. Poleti pa se moram vrniti v Pittsburg.«

»Anglija,« je odgovoril dolgin, »ima več brezposelnih kakor kamnov na svojih cestah. Če pristejemo še rentnike, bi človek dejal, da ves narod sedi prekrižanih rok in počiva.«

»In to se ne bo spremenilo?« Američan je bil videti presenečen.

»Položaj se bo še poslabšal!« je odgovoril Anglež. »Pred petdesetimi leti je naš narod mislil, da je podjarmil dovolj narodov, da bo lahko večno istiskal iz njih obresti in rente. Zato je napravil iz naše dežele železnik s polletnimi vilami. Tovarne so ostale, toda dela nihče več ne jemlje resno. Kolonije so prisilili kupovati, kar smo skrpučali, in tudi delavcem se je spričo tega godilo še kar znošno. Zdaj,« je nadaljeval in napravil žalosten obraz, »pa so se črnici in Indijci, Arabci in Hottentoti naveličali našega varuštva. Niti naše vlade ne tpe več, postavljajo se ji po robu, nas zmerjajo in se upirajo.«

»Ali jim to kaj koristi?« je vprašal Američan radovedno.

»Zdaj še ne mnogo,« je odgovoril Anglež. »To se pravi, naše blago večidel že odklanjajo. Iz drugih dežel dobivajo boljše ali pa sami grade tovarne. Naši rentniki in tovarnarji so spričo tega zagnali velik vik in krik. Toda naše vojne ladje in naši vojaki tišče njihove vojne skomine k tlom. Vsaj danes še in jutri.«

»Kaj pa pozneje?« je menil Američan.

»Hm,« je odgovoril Anglež in povesil spodnjo ustnico, »saj zato že delam...«

Američan se je zasmeljal.

»Kar smej se,« je rekel dolgin in še bolj nakremžil obraz. »Doma smo bili trije, dva brata in sestra. Živelimo od delnic tovarne v Kalkutti. Ko so začeli Indijci bojkotirati naše blago, je šla tovarna rakom žvižgat, mi pa smo obsedeli na cesti. Moja brata sta znala jahati. Moja sestra je znala dobro plesati fox-trott. Jaz sem bil med njimi najbolj zabiti. Jaz nisem znal ničesar.«

Že nasmejan je nadaljeval: »Imeli smo bojni posvet. Bile so tri možnosti. Lahko bi se bili stisnili pod streho pri stricu ali pri teti, dokler nas ne bi postavila pod kap. To je bilo najlaže in tudi naudobnejše. Lahko bi prosili vlado, naj nam pomaga; to je bilo že težavnejše, nekaj bi nam bila morda le dala. Lahko bi prijeli za delo, toda to je zahtevalo največ napora. Razen tega pa je veljalo delo za sramotno.«

Ko so kmalu potem po vrsti ubožale še tri od rent živčev družine, se je moj brat odločil. Mimogrede rečeno, je vnet patriot. »Henry,« mi je dejal, »v zadnjih tih tednih sem napravil tole kalkulacijo. Anglija propada. Saj ne more večno živeti od pridobitev svo-

AFORIZMI

- Ljubezen je kot potovanje z vlakom brez vozne karte: nikdar ne veš, na kateri postaji te bodo vrgli dol.
- Ženske so kot novi avtomobil: sanjaš da jih imaš, potem pa bi jih samo menjaval.
- Zakon je kot morje: z radostjo skočiš vanj, šele potem ugotoviš, da si se zmočil.
- Žena je kot brivec: najprej vas namili potem pa oskubi.
- Zakon je kot blagovna hiša: vsega je v njem — od cvetja do trnja.
- Življenje je kot potovanje skozi predor: včasih poljub, včasih klofuta.

seli obraz. Če bi se vsi prijazno smehljali, bi bilo življenje mnogo lepše.

— Še ko si bil majhen deček, sem rekla tvoji materi, da boš postal pravi neofesaneec. In zdaj vidim, da sem imela prav. S teboj nočem imeti opravka.

Ko sem prišel domov, sem napisal sanitetnemu svetniku Sperlingu pismo, v katerem sem mu izrazil svoje mnenje, da telovadna vaja »Napravi vesel, prijazen obraz!« morda vendar ni primerna za vsakogar in ob vsaki priložnosti.

jih prednikov. Mi, Angleži, premalo delamo. Tega nisem spoznal samo jaz, marveč tudi sto in sto drugih. Kaj nameravaš storiti ti? Ti lahko obsediš na svojem mestu, ostanesh lahko zakrknjen konservativec, kakršni si bil doslej, ti lahko rečeš, naj vzame Anglijo vrag, če te ne more več prehraniti s črnici in Indijci. Lahko pa greš tudi tja, kjer ljudje v Angliji še delajo, kjer nočejo propasti zaradi konservativizma, lahko greš k delavcem.«

»Jaz,« je nosljal dolgin počasneje in skušal napraviti neumen obraz, »sem se prvi hip stresel ko pes, ki so ga polili z ledeno mrzlo vodo. Moj brat pa je že čez tri dni delal v avtomobilski tovarni in čez šest tednov je bil že poročen s strašansko moškim bitjem, z neko sindikalno tajnico. Moja sestra je sledila njegovemu zgledu čez osem dni. Samo še slabše. Četrta leta je delala v predilnici, potem se je obesila na cepca, ki je tam popravljaj stole.«

»Vidiš,« je dejal, globoko dihnil in pokazal na kruljavca, »da boš verjel, da se je spečala z njim, tamle stoji in sili v tistole ženšče. Njemu v čast moram omeniti, da prej ni bil tako bešen. Koščki premoga so mu skazili obraz in v njeni bližini se vede spodobneje. Drugače pa nori za vsakim predpasnikom ko star zajec. Povrhu je jezorit in nepoboljšljiva pijandura, prepirljiv in trmoglav.«

Odkar so ga vrgli iz predilnice, je predsedal in razvažal promog. Mene je potem, ko me je stric postavil pod kap, iz golega usmiljenja pobral in vzel s saboj. Zdaj,« dolgin se je pet nasmehnil, »delava v istem podjetju. Te se pravi, on razbija premog, jaz pa ga nakladam. Za kaj drugega sem še zmeraj preneumen.«

»Ali ti to delo ugaja?« je vprašal Američan in nekaj časa gledal dolgina.

Anglež se je zresnil. »Kako naj mi delo ugaja,« je odgovoril. »Tako, kakor ugaja človeku, ki se mu je pol življenja izogibal, — slabo! Toda v črnih luknjah pod zemljo sem se marsičesa naučil.«

»Najprej,« je dejal tiho, »sem spoznal, da smo mi, zajedavci, res najslabša in najnižkotejša svojat, kar jo nosi zemlja. Poleg mene se je ubadal nekdo, ki mu je odrgalo pol noge, ki je bil nem in ki je imel eno oko iztaknjeno. Toda garal je za svoje tri otroke, dokler ga ni gora povsem strla. Dve ženi sta zgoraj premetavali premog; prva je imela dva otroka, oba od inšpektorja, toda lopov jo je pustil še naprej premetavati premog. Druga je imela celo štiri umazane črvice, njen mož pa je ležal z zlomljeno hrbtnico v postelji in morali so ga pitati ko dojenčka. Toda nista godrnjali ali zabavljali. Da, če smo ju zvečer trepljali po zadnjicah, sta se še smejala in šalili. Mi, svojat, pa popivamo, plešemo, ponodujemo in pohajkujemo s to revščino, se pustimo od nje rediti in jo potiskamo še globlje v bedo in moralno blato.«

Anglež je obmolknil in nezaupljivo pogledal okoli sebe, ko da je preveč povedal. Američan pa ga ni pustil pri miru. »Hm,« je dejal, »ali je to vse, kar si spoznal v jaških? To je stara modrost in iz nje so kovali dobiček že tvoji predniki.«

Anglež je hotel vneto ugovarjati, pa je svoj odgovor še malo pridržal med zobmi. Počasni je dejal: »Da, to je vse. Ze res, tudi nič ni, in svet je tač že nekaj sto let. Bili pa so časi, ko je bilo vse to upravičeno. Moj stari oče je imel mnogo ladij in vsako leto se je napotil v Kapstadt in v Indijo, da bi svoje premoženje pomnožil. Tudi v Angliji ni imel delovne živine, vsaj ne skladiščnikov, in če je bilo treba nakladati ladje, je tudi sam pomagal. Zakaj je obogatel? Samo zato, ker je bil velik, močan, odločen in pogumen. Bil je korenjak! In nihče mu ni zavidal uspehov, nihče se ni spotal ob to, da je polagoma zlezal v vladajoči razred. Zdaj,« za hip je obmolknil, si z dolgimi rokami obrisal obraz iz vzdihnil.

»Zdaj?« je vprašal Američan.

»Kaj smo mi v primerjavi s tem,« je nadaljeval še počasneje. »Kaj je sedanji vladajoči razred? Izmozgana, gnila svojat, živeča od neumnosti drugih! Tatovi, faloti, bebcil!« je vzkljknil glasneje, »vzlic vsej bleščeci ropotiji, ki so jo obesili nase. Bebcil, kakršen sem bil nekoč tudi jaz!«

Američan se je smehljaj. »Mar ne verjameš?« je vprašal Anglež ves v ognju. »Sto noči zapored bi ti lahko pripovedoval o naših zabavah v klubu, o naših večerjah in plesih z dekletki iz 'Charlotten Streeta'. Bili smo bolj divji od psov in vsaka cipa je zardela, če smo uganjali z njo šale.«

Američanov obraz se je bil že zresnil.

»Kaj pa pri delavcih, ali je bilo boljše?« je vprašal.

»Bolj človeško,« je odgovoril dolgin, »in bolj junaško. Toliko veličine in veselja do življenja nisem videl nikjer drugod. Ko se jim je godilo najslabše, so najtrdneje upali. Ko so se od lakote in bede že valjali po tleh, je bilo njihovo upanje na boljše čase najmočnejše. In,« je nadaljeval po kratkem razmišljanju, »najbolj čudno je bilo, da pri vsem svojem mišljenju, tudi v revolucijah, niso mislili izključno nase. Zmeraj so govorili o človeku,

ki se mu bo nekoč godilo boljše, morda o svojih otrocih, ki bodo še doživeli nove čase, sebe pa so zmeraj imeli za že trpeče, za že mučene, za ljudi, na katerih leži vsa odgovornost za prihodnost. Z menoj je delal kopač nizke postave. Bil je suh moščček, doma iz nekega siromašnega gnezda na Češkem. Ta ti je venomer govoril patetično: »Mi smo garda, ki mora osvojiti prihodnost. Morda bomo vsi padli. Toda kaj zato? Kri žrtev rodi samo dobro. Smejal sem se mu, dokler ga nisem obiskal v bolnišnici po neki stavki v Pittsburgu. Telo mu je bilo razrgano in nobene-

RAZGOVOR

KURT KLÄBER

ga upanja ni bilo, da bi ostal živ. 'Ti se cmeriš, tovariš? mi je rekel, videč solze v mojih očeh, storil bi mi uslugo, če bi bil pogumnejši. Čemu ti bo jok? Z vsakim mrtvim smo bliže cilju!«

»Kaj more postaviti moj razred proti temu?« je nadaljeval hitreje, videč, da je Američan dvignil roko, da bi nekaj rekel. »Ničesar! Edino, kar delajo, je to, da utrjujejo policijo in vojsko. Kupujejo strupene pline in strupe. Okoli sebe zbirajo štab ljudi, ki naj bi branili njihovo posest in lenobo. Toda kaj pomeni to proti pohodu nižjih razredov? Kaj pomeni proti človeškemu navalu in preobrazbam? Samo kupi mrtvih bodo naraščali. Samo spopad bo strašnejši, ko se bo pohod začel. Zato pa bo tudi maščevanje hujske!«

»Ti torej sploh več ne upaš, da bi mogel ta razred še vladati,« je ugovarjal Američan. »Ti meniš, da so njegove pravice izpodkopane, da jih niso izpodkopale množice, ampak čas.«

Anglež se je bolešno nasmehnil. »Jaz sem se spremenil, toda to je manj moja krivda kakor krivda mojega brata in moje sestre. Tudi mi smo zrasli iz kmečkih korenin, morda mi je bilo zato laže. Drugače pa misli aristokracija samo še na obrambo. Gotovo ve enako dobro kakor jaz, da je njena obrambna črta slaba in da bo razbita. Toda po njihovih žilah se pretaka prestara kri. Če že morajo propasti, hočejo propasti na svojih utrdbah. Proti junaštvu in pogumu množic postavljajo svoj konservativizem in skepticizem. Jurisaj-te! kriče, branili se bomo. In tudi če pademo, smo še zmeraj dovolj močni in veliki, da vas potegnemo za seboj. Kajti, kaj hočete! V Angliji brez našega vladanja, to je enako blazno kakor nebesa brez boga!«

Angleža je bilo dolgo govorjenje izčrpalo. Bil je ves blede in stopil je v ozadje. Američan ga je še zmeraj gledal. Zamisljeno si je potisnil naočnike na čelo in stopil nekaj korakov za njim, toda Francoz, ki je njun pogovor poslušal, je stopil predenj in ga zadržal.

»Mož ima prav,« je rekel s kašljajočim glasom. »Ni samo angleški aristokrat tisti, ki hoče s svojim propadom potegniti za seboj ves narod. V tvoji Ameriki in v drugih državah je prav tako. Povsod mislijo ti bratci, ki že od rojstva sede z zadnjicami na zlatu, pa naj čepa na borzah, v tovarnah ali na podeželju, da so že ob nastanku zemlje dobili pravico biti bogati in vladati. Toda,« je zakašljaj in izpljunil polna usta žganja s krvjo, »tudi njihov konec se bliža. Nihče namreč ne sedi na zemlji tako trdno, da ga ne bi mogli omajati. In ti bratci niso prvi, ki jih bodo potegnili z njihovih stolčkov! Vse zlo je treba iztrebiti! Potem bo na svetu samo še nekaj,« iztegnil je roke in povzdignil glas: »Svoboda!«

Avstrijska liga za človečanske pravice

Minulo soboto in nedeljo je imela Avstrijska liga za človečanske pravice v Oberwartu/Felsöör na Gradiščanskem seminar, ki ga je vodil višji študijski svetnik dr. Ernst J. Görlich. Prosvetni minister dr. Piffel-Percevic je poslal seminarju pismo, v katerem mu je želel dober potek in obžaloval, da se ga zaradi službene zadržanosti ne more udeležiti.

Prvi referat „Humanizem v atomskem veku“ je imel predsednik lige, univ. prof. dr. Hans Thirring. Njemu je sledil referat podpredsednika lige, univ. prof. dr. Karla Lugmayerja, ki je govoril o človeški osebi kot temelju vseh človečanskih pravic. Za njima so še predavali visokošolski docent dr. N. Valters, dr. E. J. Görlich, dr. F. Vering in generalni sekretar Avstrijske lige za človečanske pravice, dr. Erich Körner, ki je naglasil, da so vsi dosedanji predsedniki Prve in Druge republike člani oz. so bili člani te organizacije. Dr. Körner se je zavzel tudi za pravično rešitev manjšinskega vprašanja prav v duhu lige. Poleg tega so predavatelji govorili o človečanskih pravicah v osebni diskusiji med Zapadom in Vzhodom, o človečanskih pravicah in šoli ter o nalogah Avstrijske lige za človečanske pravice. Predavanjem je sledila diskusija.

Soboto zvečer je šolski nadzornik za okraj Oberwart, Ernst Tölly, ki je prisoten tudi za madžarski pouk na Gradiščanskem, imel predavanje s skioptičnimi slikami o svojem kraju, v katerem živijo poleg nemških Avstrijcev še Avstrijci madžarske in hrvatske narodnosti.

Predsednik lige za Gradiščansko in predsednik Hrvatskega kulturnega društva na Gradiščanskem dr. Demeter Linzer je govoril o manjšinskih vprašanjih, ki jih je treba širokogrudno reševati. Po izvolitvah liginega sosveta za vzgojo je ta zanimivi in pomembni seminar zaključil svoje delo.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00
Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 8.15 Jutranji koncert — 9.00 Pozdrav nate (razen sobote in nedelje) — 10.00 Za gospodinjino — 11.00 Ljudske viže — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.00 Opoldanski zvonovi — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zate — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalne športne novice — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.

Sobota, 24. 10.: 8.05 Domači vrt — 13.45 Olimpiada v Tokiu — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 Križana dekla — 17.15 Vesel delopust z glasbo — 18.00 Kulturni razgledi — 19.00 Sobotni šport — 19.10 Odmev časa — 20.15 Koncert k Dnevu združenih narodov — 22.50 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 25. 10.: 8.05 Kmečka oddaja — 8.15 Nedeljska jutranja oddaja — 9.05 Favoriti popevk od včeraj — 13.45 Skozi Bistriško dolino — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Križem po svetu, križem skozi čas — 18.05 Koncert narodnih pesmi — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Kad, polna denarja.

Ponedeljek, 26. 10.: 8.00 Domača književnost — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 18.15 Avstrijski knjižni teden — 20.15 In kaj mislite vi? — 20.30 Zastrupljen s plinom — vzrok smrti — 21.15 Veselo polje, vesela igranja.

Torek, 27. 10.: 15.15 Knjige za božično darilo — 15.30 Kako lepi so gamsi — 15.45 Mladinska oddaja — 18.00 Mesec dni deželne politike — 18.15 Avstrijski knjižni teden — 19.00 XY ve vse — 20.15 Jutranja molitev, slušna igra — 21.05 Hans Reisinger, pesnik notranjega govora.

Sreda, 28. 10.: 15.15 Knjige za božično darilo — 15.30 Ušli na lahkih čolnih — 18.00 Poltelje gre h kraju — 18.15 Avstrijski knjižni teden — 20.15 Ljubezenska zvišost, opera.

Četrtek, 29. 10.: 15.15 Ura pesmi — 15.45 Koroški avtorji: Ines Widmann — 18.05 Pri sreči ni mogoče ostati — 18.15 Avstrijski knjižni teden — 19.00 XY ve vse — 19.30 K dnevu štednje — 20.15 Podoba dežele: Gradiščanska — 21.15 Zvoneča alpska dežela.

Petek, 30. 10.: 15.15 Komorna glasba — 15.45 Kulturno ogledalo — 18.00 Koroški visokošolski tedni — 18.15 Avstrijski knjižni teden — 20.15 Iz skrinje za plažo — 21.00 Koncert solistov.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste (razen nedelje) — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave za Avstrijo — 15.00 Šolska oddaja — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporterji med poljo — 18.00 Vsakodnevna glasbena oddaja s plošč — 19.20 Kaj slišimo zvečer — 21.55 Športni komentar.

Sobota, 24. 10.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.30 Bodite čisto liho — 10.50 Alkohol in zločin — 13.55 Agrarna politika — 14.40 Tehnični razgledi — 15.15 Humoristi — 16.00 Za delovno ženo — 17.10 Iz parlamenta — 17.25 Avstrijska hit-parada — 19.30 Velika šansa — 20.15 Kdo je starilec? — 21.15 Beseda ali glasba.

Nedelja, 25. 10.: 8.05 Poslušamo Walterja Kolla — 9.00 Operni koncert — 10.00 Tedensko ogledalo domačega lika — 13.15 Za avtomobiliste — 14.30 Knjigovodja boga — 15.00 Ljudstvo in domovina — 17.05 Inozemski tisk ob koncu tedna — 18.00 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.45 Melodije za nedeljski večer — 20.15 Dunajska opera.

Ponedeljek, 26. 10.: 9.00 Iz stvaritev velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opere — 15.00 Literarna oddaja — 15.30 Avstrijski teden 1964 — 16.00 Otroška ura — 17.15 Brali smo za vas — 17.40 Oddaja za žene — 19.25 Orkestralni koncert — 21.00 40 let avstrijskega radia

Torek, 27. 10.: 8.20 Glasba na lekočem traku — 9.35 Iz stvaritev velikih mojstrov — 13.30 Pomembni orkestri — 15.30 Avstrijski teden 1964 — 16.00 Esej v današnjem času — 16.30 Zivljenje se prične pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 19.30 Poleti z nami — 20.30 Ob 50-letnici smrti Richarda Heubergerja — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 28. 10.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz stvaritev velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.30 Avstrijski teden 1964 — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Halo, tenagerji — 20.15 Vseh deval.

Četrtek, 29. 10.: 8.10 Da, to je moja melodija — 9.35 Iz stvaritev velikih mojstrov — 13.30 Orkestralni koncert — 16.00 Svet enciklopedije — 17.15 Raziskovalci v gosteh — 17.40 Oddaja za žene — 20.00 Pavel Knepler, mojster libretistov — 21.00 Avstrijski teden 1964.

Petek, 30. 10.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz stvaritev velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opere — 14.20 Sodobni avstrijski komponisti — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 19.30 Zadnji dnevi človeštva — 21.00 Nabiralnik za pritožbe.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 24. 10.: 9.00 Od pesmi da pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 25. 10.: 7.30 Duhovni nagovor — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 26. 10.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda — Igrajo Beneški fantje — 10 minut za športnike — 18.00 Za našo vas.

Torek, 27. 10.: 14.15 Poročila, objave — Ob 90-letnici rojstva F. Ks. Meška — Z gledališkega odra in galerijskih sten.

Sreda, 28. 10.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite zaigramo.

Četrtek, 29. 10.: 14.15 Poročila, objave — Iz ljudstva za ljudstvo.

Petek, 30. 10.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh — Solistična glasba.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 88,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHz

Poročila: 5.15, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.00 Dobro jutro — 11.00 Za avtomobiliste — 12.05 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik.

Sobota, 24. 10.: 8.05 Slovenski oktet — 12.30 Po slezicah slovenske glasbe — 14.05 Iz baletov Petra Iljiča Čajkovskega — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 17.35 Pesmi in pesni jugoslovanskih narodov — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 Pranos slavnostnega koncerta ob Dnevu združenih narodov — 22.10 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 25. 10.: 8.00 Mladinska radijska igra — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 10.00 Še pomnite, lovriši — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 13.30 Za našo vas — 14.00 Nedeljski operni koncert — 15.05 Danes popoldne — 20.00 V nedeljo zvečer — 21.30 Iz slovenske simfonične glasbe.

Ponedeljek, 26. 10.: 8.55 Za mlada radovedneže — 9.25 Iz narodne zakladnice — 10.35 Naš podlistek — 12.15 Pred domačo hišo — 14.05 S poti po Skandinaviji — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Iz skladb bratov Ipavcev — 17.05 Iz opernega sveta — 18.45 Svet tehnike — 20.00 Revija naših pevcev zabavne glasbe.

Torek, 27. 10.: 8.05 Igrajo Veseli planšarji — 9.25 Dvo-spevi francoskih oper — 12.15 Tenorist Ludvik Ličar poje slovenske narodne — 15.30 V terek nasvidenje — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.45 Na mednarodnih križpoljih — 20.20 Stopnice, radijska igra — 21.20 Serenadni večer.

Sreda, 28. 10.: 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Nekaj domačih za prijetno dopoldne — 10.45 Clovek in zdravje — 12.15 Na kmečki peči — 12.30 Iz opernega albuma — 15.30 Slovenske narodne v priredbi Matije Tomca — 17.05 Shakespeare in glasba — 18.45 Naš razgovor — 20.00 Zbor Slovenske filharmonije — 20.40 Lakme, opera.

Četrtek, 29. 10.: 9.25 Glasbeni vedež — 12.15 Cez hrib in dol — 14.05 Naši pevci v vlogah tujih oper — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Turistična oddaja — 18.45 Jezikovni pogovori — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napetov — 21.00 Lirika skozi čas.

Petek, 30. 10.: 8.35 Za vsakogar nekaj — 8.55 Pionirski tednik — 10.35 Nova na knjižni polici — 12.30 Za ljubitelje opernih melodij — 14.35 Listi iz ansambelske glasbe — 15.25 Napotki za turiste — 15.45 Nova v znanosti — 17.05 Petkov simfonični koncert — 20.30 Tedenki zunanje-politični pregled — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

RADIO TRST

Sobota, 24. 10.: 12.15 Znani sodobniki — 15.00 Za avtomobiliste — 15.30 Bežno srečanje, radijska igra — 18.30 Glasbena oddaja za mladino — 19.15 Družinski obzorik — 20.30 Teden v Italiji — 20.45 Zbor „Tone Tomšič“ iz Ljubljane — 21.00 Vabilo na ples.

Nedelja, 25. 10.: 9.00 Kmetijska oddaja — 11.15 Oddaja za najmlajše — 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — 14.30 Sedem dni po svetu — 15.45 Pevski zbori Furlanije-Juljske krajine — 20.30 Iz slovenske folklore.

Ponedeljek, 26. 10.: 12.15 Iz slovenske folklore — 18.30 26. oktober 1964 — deset let pozneje — 19.15 Plošče za vas — 20.30 Ljubezenski napitek, opera.

Torek, 27. 10.: 12.15 Pomenek s poslušalkami — 19.15 Pisani balončki — 21.30 Slovenske novele 19. stoletja.

Sreda, 28. 10.: 11.45 Ameriški odmevi — 12.15 Podobe iz narave — 13.30 Prijetna srečanja — 19.15 Slovensko gledališče na Tržaškem — 20.30 Simfonični koncerti.

Četrtek, 29. 10.: 12.15 V Trstu pred 100 leti — 18.30 Kantate in oratoriji — 19.15 Širimo obzorja — 20.30 Alfio

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Polončnik; uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gosmetergasse 10, telefon 56-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

SPORTNI VESTNIK

Olimpijske igre se bližajo koncu

Jutri zvečer bo na velikem stadionu v Tokiu ugasnil olimpijski ogenj in s tem se bo končala športna prireditev, ki jo po vsej pravici imenujejo „olimpiado rekordov“ — ne samo zaradi rekordnega števila sodelujočih držav, marveč še posebno zaradi nešteti novih državnih, olimpijskih in svetovnih rekordov, katere so športniki v „rekordnem“ številu dosegli v raznih disciplinah. Nekaj posebnega pa so letošnje olimpijske igre tudi v tem smislu, da so številni favoriti in zmagovalci na drugih prireditvah tokrat „odpovedali“ in so se na prvih mestih pojavila mnoga nova imena.

Ker se olimpijske igre še nadaljujejo, tokrat ne moremo objaviti zaključnega poročila, navedba delnih rezultatov pa ne bi mogla nuditi dovolj jasnega pregleda o dosedanjem dogajanju. Zato bomo podrobne rezultate objavili šele v prihodnji številki našega lista, medtem ko naj tokrat zadoštuje nekaj splošnih ugotovitev.

Kakor je bilo pričakovati, se najhujši boj tudi na tej prireditvi bje med obema športnima velesilama — Ameriko in Sovjetsko zvezo. Vendar pa nekoliko preseneča očitno vodstvo Amerike, ki je pustila Sovjetsko zvezo daleč za seboj: vključno zadnjega ponedeljka so si ameriški športniki priborili že 31 zlatih, 21 srebrnih in 19 bronastih kolajni, medtem ko je imela sovjetska reprezentanca šele 16 zlatih, 13 srebrnih in 19 bronastih kolajni. Seveda se je razmerje medtem spet spremenilo in so sovjetski športniki razliko nekoliko zmanjšali. Za dru-

Elkins in njegovo skromno življenje, radijska pripovedka.

Petek, 29. 10.: 12.15 Pomenek s poslušalkami — 18.30 Jugoslovanski solisti — 19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti — 20.30 Gospodarstvo in delo — 21.00 Koncert operne glasbe.

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Sobota, 24. 10.: 17.00 Svet mladine — 17.30 Olimpiada v Tokiu — 18.33 Smejalni prepovedano — 19.30 Cas v sliki — 20.10 Kaj vidimo novega? — 21.40 Maž s palico — 22.30 Olimpiada v Tokiu.

Nedelja, 25. 10.: 17.00 Vabilo na ples — 18.20 Olimpiada v Tokiu — 19.30 Ko Flandrska ni pripadala k Avstriji — 20.00 Športni komentar — 20.15 Mamselle Nilouche.

Ponedeljek, 26. 10.: 18.33 Tečaj francoščine — 19.00 Aktualni šport — 19.30 Cas v sliki — 20.10 Kriminalna igra — 21.20 V službi Avstrije.

Torek, 27. 10.: 18.33 Tečaj angleščine — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Cas v sliki — 20.10 Enaindvajset — 21.00 Horizonti.

Sreda, 28. 10.: 11.00 V službi Avstrije — 11.30 Kriminalna igra — 17.00 Listamo po slikanici — 17.25 Peter iznajdljivac — 18.33 Tečaj francoščine — 19.00 Pust v Quebecu — 19.10 Theo Lingem predstavlja — 19.30 Cas v sliki — 20.15 Kaj sem? — 21.00 Konji, jezdec in razvaline.

Četrtek, 29. 10.: 11.00 V gosteh pri Pavlu Angererju — 12.00 Slikar Lucas Cranach — 18.33 Tečaj angleščine — 19.00 Športni kaleidoskop — 19.30 Cas v sliki — 20.10 Dekle brez date, komedija — 21.45 Inozemski odmevi.

Petek, 30. 10.: 11.00 Dekle brez date, komedija — 18.33 Nemičina za Nemce — 19.00 Televizijska kuhinja — 19.30 Cas v sliki — 20.10 Počena skodelica — 21.40 Aktualna vsebina.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 24. 10.: 16.00 Olimpiada v Tokiu — 17.40 Nenačana pravljica — 18.25 Obzorik — 18.45 Vrabček, mladinska igra — 20.00 Dnevnik — 20.30 Sprehod skozi čas — 21.00 Humoristična oddaja — 21.50 Koncert ob Dnevu združenih narodov — 22.35 Olimpiada v Tokiu.

Nedelja, 25. 10.: 9.30 Otroški zbor madžarske RTV — 10.30 Gozdni žuvalji, otroški film — 11.00 Kmetijska oddaja — 14.20 Športno popoldne — 16.30 Olimpiada v

Izredno močan padec cen za pralne stroje in sesalce pri podjetju za elektrotehniko

ing. A. Schlapper
v Št. Jakobu v Rožu

HOOVER-proizvodi so izvrstni v kakovosti in senzacionalni v cen.

Neobvezna predvajanja ob vsakem času.

Toku — 18.00 Mladinski TV klub — 19.00 Rečna ladja — 20.00 Dnevnik — 20.45 Da ali ne.

Ponedeljek, 26. 10.: 11.40 Zobje — 16.40 Ruščina — 17.10 Angleščina — 17.40 Francozi pri vas doma — 18.10 Risanke — 18.25 Obzorik — 18.45 Kuharski nasveti — 19.15 Tedenski športni pregled — 20.00 Dnevnik — 20.40 Trologojnik, drama — 21.45 Naš teleobjektiv.

Sreda, 28. 10.: 17.10 Učimo se angleščino — 17.40 Pravljica za najmlajše — 18.00 Slike sveta — 19.25 Obzorik — 18.45 Belo vreme — 19.15 Zagrebški jazz kvartet — 20.00 Dnevnik — 20.30 Lirika — 20.40 Deset zadetkov — 21.35 TV akcija — 21.45 Kulturna tribuna.

Četrtek, 29. 10.: 10.00 TV v šoli — 11.00 Francozi pri vas doma — 16.40 Ruščina — 17.10 Angleščina — 17.40 Mandov spored — 18.25 Obzorik — 18.45 Reportaža studia Sarajeva — 19.15 Melodije za eno kamero — 20.00 Dnevnik — 20.30 Narodna glasba — 20.40 Ekran na ekranu — 21.35 Zanimivosti.

Petek, 30. 10.: 17.10 Učimo se angleščino — 17.40 TV v šoli — 18.10 Skrinjica, ki pripoveduje — 18.25 Obzorik — 18.45 Rdeči signal — 19.15 Narodna glasba — 20.00 Dnevnik — 20.35 Pustolovec pred vrati.

V globoki žalosti sporočamo vest, da nas je zapustil naš ljubi mož, oče, brat, stari oče in svak, gospod

Leo Kral
deželni uradni svetnik v p.

po težki bolezni, spreviden s sv. zakramenti za umirajoče, dne 17. oktobra, v 78. letu starosti.

Dragega pokojnika smo spremili k zadnjemu počitku v ponedeljek, 19. oktobra, od hiše žalosti na domače pokopališče v Šmihelu pri Pliberku.

V neizmerni žalosti:

Christine Wastl, sestra
Dir. Alfred Wastl, svak

Josefina Kral, žena
Leo, Alfred in Rozana, otroci
Martina in Krista, snaha

v imenu vseh ostalih sorodnikov